

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ**

Кваліфікаційна робота бакалавра

на тему «Транскрибація аудіовізуальних матеріалів: технологія процесу і вимоги редакцій»

Виконав: студент 4 курсу,
6.0610-1ж
спеціальності «Журналістика»
освітньої програми «Журналістика»
Сімонян А. А.
Керівник: к. філол. н., доцент
Тернова А. І.
Рецензент: к. філол. н., доцент
Горбенко І. Ф.

Запоріжжя 2024

ЗМІСТ

Реферат	3
Завдання	4
Вступ	6
Розділ 1. Теоретичні засади дослідження	8
1.1. Теоретичні підходи до розуміння транскрибації, її видів та методів транскрибування	8
1.2. Редакційні вимоги до транскрибованих матеріалів	16
Розділ 2. Супровідна записка до творчого проєкту	20
2.1. Опис і обґрунтування творчого проєкту	20
2.2. Цільова аудиторія й особливості просування продукту	23
2.3. Формально-змістові характеристики проєкту	25
2.4. Особливості оформлення проєкту	29
2.5. Технічні і програмні засоби	29
2.6. Зв'язок із творчим доробком (портфоліо)	31
Висновки	32
Список використаних літератури	33
Додаток А Матеріали творчого проєкту	34
Додаток Б Список матеріалів портфоліо	54
Декларація академічної доброчесності	55
Abstract	56

РЕФЕРАТ

Тема кваліфікаційної роботи бакалавра: Транскрибація аудіовізуальних матеріалів: технологія процесу і вимоги редакцій

Обсяг основного тексту: 27 сторінок

Кількість використаних джерел – 15

Мета роботи – транскрибувати цикл відеоматеріалів у відповідності до теоретичних та редакційних вимог. Відповідно до мети поставлено наступні **завдання:** 1) дослідити методи та технологічні засоби, використовувані для транскрибації аудіовізуальних матеріалів; 2) проаналізувати редакційні вимоги до транскрибованого тексту; 3) використати теоретичні знання в процесі транскрибації низки відеоматеріалів телевізійного проєкту.

Об'єкт дослідження – транскрибування аудіовізуальних матеріалів.

Предмет дослідження – технологія здійснення транскрибації аудіовізуальних проєктів та редакційні вимоги до отриманих результатів, а також практичне застосування теоретичних знань у процесі розшифровки.

Формально-змістові характеристики проєкту. Творчий проєкт є циклом транскрибованих сюжетів телевізійного проєкту «На межі», який реалізовано телеканалом МТМ м. Запоріжжя. Цикл сюжетів складається з 13 випусків, середня тривалість яких 20-30 хвилин. Проєкт документує свідчення очевидців про умови проживання на окупованих територіях та населених пунктів територіально наближених до зони бойових дій. В ході розшифровок відеоматеріалу було використано комбінований метод транскрибації тексту. Реалізований проєкт допоміг не лише покращити якість матеріалу шляхом додавання субтитрів до відео, але і гіпотетично сприятиме поширенню матеріалу на більш широку аудиторію шляхом представлення відеоматеріалу у текстовому форматі і не тільки мовою оригіналу, а й іншими мовами.

Ключові слова: транскрибація, аудіовізуальний проєкт, розшифровка, редакційні вимоги, технологія транскрибування, методи транскрибації.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет журналістики
Кафедра журналістики
Рівень вищої освіти – бакалавр
Спеціальність 061 журналістика
Освітня програма «Журналістика»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Чернявська Л. В.

«17» травня 2024 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ БАКАЛАВРА СТУДЕНТОВІ

Сімоняну Артему Артаваздовичу

1. Тема роботи: «Транскрибація аудіовізуальних матеріалів: технологія процесу і вимоги редакцій» («Transcription of Audiovisual Materials: Process Technology and Editorial Requirements»),
керівник роботи: Тернова Алла Іллівна, к. філол. н., доцент,
затверджені наказом ЗНУ від «08» грудня 2023 року № 2086-с.
2. Строк подання студентом роботи 31 травня 2024 р.
3. Вихідні дані до роботи: О. Білоскурський, Я. Бородай, О. Васківська, С. Джемітт, Ю. Краснобокий, К. Левківський, М. Непийвода, Ч. Тейлор, С. Цирульник та інші.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які треба розробити):
1) дослідити методи та технологічні засоби, використовувані для транскрибації аудіовізуальних матеріалів; 2) проаналізувати редакційні вимоги до транскрибованого тексту; 3) використати теоретичні знання в процесі транскрибації низки відеоматеріалів телевізійного проекту.
5. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Дата, підписи	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Тернова А.І., доцент	січень 2024	
Розділ 1	Тернова А.І., доцент	січень-лютий 2024	
Розділ 2	Тернова А.І., доцент	березень-квітень 2024	
Висновки	Тернова А.І., доцент	до 5 травня 2024	

6. КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Консультація наукового керівника з вибору теми. Затвердження теми	грудень 2023 р. .	Виконано
2	Опрацювання літератури до дипломної роботи, підготовка вступу та погодження плану роботи	Січень-лютий 2024 р.	Виконано
3	Написання першого розділу роботи	Лютий 2024 р.	Виконано
4	Розробка ідеї проекту до кваліфікаційної роботи	Лютий-березень 2024 р.	Виконано
5	Підготовка розділу 2	Березень-квітень 2024 р.	Виконано
6	Робота над вступом та висновками роботи	Квітень 2024 р.	Виконано
7	Написання висновків	Поч. травня 2024 р.	Виконано
8	Складання списку літератури. Оформлення роботи	Травень 2024 р.	Виконано
9	Проходження нормоконтролю	Травень 2024 р.	Виконано
10	Рецензування роботи	Травень 2024 р.	Виконано
11	Захист кваліфікаційної роботи	Поч. червня 2024 р.	Виконано

Студент _____ Сімонян А. А.
(підпис)

Керівник роботи _____ Тернова А. І.
(підпис)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ М. В. Чабаненко
(підпис)

ВСТУП

Актуальність. Стрімкий розвиток інформаційних технологій спричинив значні зміни у способах сприйняття, зберігання та обробки інформації. Одним із наслідків цих процесів стало зростання популярності різноформатних аудіовізуальних матеріалів, які сьогодні відіграють важливу роль у сфері освіти, науки, мистецтва, медіа. Все більшої популярності набувають платформи для стрімінгового відео, аудіокниг, подкастів та іншого мультимедійного контенту. Відповідно зростання кількості споживачів аудіовізуального контенту зумовлює потребу в транскрибації для полегшення доступу до цієї інформації.

Транскрибація – це процес перетворення мовлення (звуків мови), що міститься у відео- та аудіоматеріалах на письмовий текст. Транскрибація є важливим етапом у процесі обробки аудіовізуальних матеріалів, що дозволяє забезпечити доступність, зручність та поширення інформації. Відтак, транскрибація дає можливість доступу до аудіовізуальних матеріалів для людей з обмеженими можливостями та певними вадами. У сфері освіти та науки транскрибація сприяє аналізу та обробці великого обсягу даних, що може бути використано для подальших досліджень. Тому підвищений попит на доступність інформації зумовлює актуальність дослідження процесу транскрибації аудіовізуального контенту. Зокрема, розуміння технології транскрибації, редакційних вимог до оформлення транскрибованого тексту, важливі для забезпечення точності, якості та доступності транскрибованого контенту. Дослідження у цій сфері принесе користь не лише для фахівців з обробки мовлення та медіаспільноти, але й для широкого кола користувачів, які щоденно споживають аудіовізуальний контент.

Мета дипломної роботи – транскрибувати цикл відеоматеріалів у відповідності до теоретичних та редакційних вимог. Відповідно до мети поставлено наступні завдання:

- дослідити методи та технологічні засоби, використовувані для транскрибації аудіовізуальних матеріалів;

- проаналізувати редакційні вимоги до транскрибованого тексту;
- використати теоретичні знання в процесі транскрибації низки відеоматеріалів телевізійного проєкту.

Відповідно до поставленої мети *об'єктом* дослідження є транскрибація аудіовізуальних текстів. Тоді як *предметом* визначено технологію процесу транскрибації аудіовізуальних текстів та редагування отриманих результатів, та особливості практичного застосування теоретичного знання про процес транскрибації.

Структура роботи. Дипломна робота складається із реферату, вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури та двох додатків. Обсяг основного тексту – 27 сторінок. Список використаної літератури представлений 15 позиціями (викладеними на 2 сторінках).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Теоретичні підходи до розуміння транскрибації, її видів та методів транскрибування

У сучасному цифровізованому суспільстві дуже важливо використовувати потенціал новітніх технологій задля максимізації ефективності діяльності і різних сферах. Це стосується не лише бізнесу, орієнтованого на збільшення прибутків, але і медіа сегменту, де ведеться постійна боротьба за аудиторію. Одним із прийомів, який допомагає не лише заощаджувати час в роботі журналістів, але і має позитивний ефект на подальше поширення контенту є транскрибація. Транскрибація – це процес представлення чи розшифрування аудіо чи відеоматеріалів у текстовому вигляді, і подальша редакторська обробка текстового матеріалу отриманого в процесі розшифровки для видалення «слів-паразитів» або ж повторів.

Процес транскрибації давно знайомий людству, оскільки він зародився одночасно із розвитком навичок письма. Ще у стародавні часи люди намагалися записувати промови ораторів, правителів та мудреців. Саме за допомогою цього методу сьогодні до нас дійшли думки проповідників та філософів, корисні поради державних діячів та важливі знання з різних сфер людської життєдіяльності. Фактично, транскрибування – це переклад мови в текст. Сьогодні цей метод доволі популярний при конспектуванні, перекладі текстів, фіксації думок доповідачів, використовується в багатьох сферах людської діяльності – освітньому процесі, політиці, наукових дослідженнях, лінгвістиці та журналістиці.

Термін «транскрибація» має латинське походження та є похідним від «transcribere, що у перекладі означає «переписувати» [0, с. 619]. В українському перекладі поряд із поняттям «транскрибація» використовують термін «транскрипція». Категоріально ці поняття є ідентичними та взаємозамінними, оскільки позначають дослівний переклад усного мовлення у письмовий формат.

Словник-довідник науковця-початківця визначає транскрибування як записування звуків мови за допомогою сукупності спеціальних знаків [0]. Транскрибація є звичною категорією для лінгвістики, однак досить часто вона необхідна і в роботі журналіста, коли необхідно записати подкаст, відео чи інтерв'ю. Відповідно наближене до сфери журналістики визначення транскрибації концептуалізує її як професійне розшифрування аудіо- та відеоматеріалів та набір їх в текстовий формат [0]. Це особливо є актуальним для роботи з людьми, які мають вади слуху, але і має сенс в роботі з аудиторією, для якої звичним є споживання контенту в текстовому форматі.

Дослідження теоретичних аспектів транскрибування журналістських текстів мають місце в системі теоретико-методологічних напрацювань в галузі медіа-лінгвістики, медіа-комунікацій, журналістики загалом. Як правило, проблематика транскрибування актуалізується науковцями при дослідженні мовленнєвих та медіапрактик, використовуваних в роботі журналіста, при вивченні можливостей використання сучасних технологій в медіа практиці, в рамках досліджень присвячених аналізу журналістських матеріалів.

Відтак, технологія транскрибування та принципи роботи з транскрибованими текстами є предметом дослідження у працях К. Джевита, К. Тейлора тощо, О. Васьківської, М. Петренко, С. Цирульника, М. Непийводи, Я. Бородая.

Узагальнюючи наукові напрацювання в цій галузі, можна зробити висновок, що більшість дослідників погоджується із тим, що транскрипція є технологією роботи з аудіовізуальними матеріалами. З точки зору лінгвістики – це технологія роботи із текстом, який вимагає особливої уваги до аналізу лінгвістичних особливостей мовлення та впливу їх на процес транскрипції.

В журналістиці під транскрипцією розуміють процес переведення аудіовізуального матеріалу в текст. Тобто, це технологія, яка вимагає коректного розуміння особливостей її використання, механізму використання додаткових технологій для переведення мовлення в текст та подальшої роботи з отриманими матеріалами [0]. Однак, ми вважаємо за доцільне не обмежувати транскрибацією

лише як технологію і процес. В медіа дискурсі транскрипцію сприймають також як частину медіапродукту, який має безпосередній вплив на сприйняття аудіовізуального контенту, а також як окремий медіапродукт. З цієї точки зору роль транскрипції полягає у підвищенні доступності та зрозумілості медіа-матеріалів. Відтак, категорію «транскрибації доцільно використовувати як для позначення процесу переведення усного мовлення в текст, так і для позначення продукту, отриманого в ході цього процесу» [0].

Транскрибацію сьогодні прийнято називати професійною діяльністю, окремим видом роботи з медіапродуктом чи над створенням медіаматеріалів. Фахівці в цій галузі є затребуваними в компаніях, які працюють з великими масивами аудіо записів та значними обсягами відеоданих. Найчастіше предметами транскрибації є телефонні дзвінки, семінари, конференції, відеолекції, записи з камер відеоспостереження, інтерв'ю тощо. Найпростішими та найбільш розповсюдженими об'єктами транскрибації є лекції, інтерв'ю, промови. Під час роботи з цими матеріалами спеціально навчена людина має справу із заздалегідь записаними текстами з високою якістю звуку. Інший вид транскрибування – це робота із субтитрами для фільмів або відео. У цьому випадку потрібно не просто представити мову на відео в текстовому вигляді, але і виокремлювати тайм-коди початку та закінчення кожної фрази чи звуку для якісного накладення звуку на картинку. Водночас, менш поширеним типом є прослуховування. За своїм змістом цей тип є дуже наближеним до лекцій або ж диктування. Основна відмінність полягає в тому, що у цьому випадку запис звуку проходить за допомогою прихованого диктофону. Як правило якість такого звукозапису є низькою та вимагає високих професійних навичок транскрибатора.

Загалом, прийнято виокремлювати дві форми транскрипції – дослівну та виправлену. Дослівна передбачає фактичне відтворення всіх вимовлених слів. За такого транскрибування граматичні помилки не виправляються, потвори, вставні чи ламані слова не виключаються із тексту та не покращуються. «Такий вид транскрипції використовують, коли потрібно не лише зрозуміти про що було сказано, а те, як це було сказано» [0]. До прикладу, заїкання, часте використання

слів-зв'язок, вигуків чи повторів певних слів може свідчити про те, що під час розмови мовець нервував, що може надавати узагальнені висновки про його поведінку та загальний стан розмови. Як правило, такий тип транскрибування є найбільше затребуваний у психологічних чи лінгвістичних дослідженнях та юриспруденції.

Виправлена, або як її часто іменують чиста, транскрипція мовлення передбачає представлення вимовленого у зрозумілій формі. «Усі заїкання, слова та звуки для зв'язки речень видаляються із транскрибованого тексту, а всі граматичні чи лексичні помилки підлягають редагуванню. Такий вид транскрибування акцентує увагу на змісті сказаного. Таку транскрибацію легше читати, вона є більш зрозумілою для пересічного читача» [0]. Як правило, найчастіше чиста транскрибація використовується в журналістиці, або ж будь-якій іншій галузі, де проводяться інтерв'ю з експертами та для запису протоколів засідань, де мовні помилки учасників засідання не мають значення для розуміння того, що відбувалося на нараді.

Загалом, можна відзначити, що кожен із цього виду транскрибації потребує різних підходів до організації і здійснення процесу переведення мовлення в текст. На практиці відрізняються і методи роботи з отриманими результатами, на що прямо впливає мета, яку ставлять замовники на початку. Загалом, зважаючи на зазначене вище, додаткової уваги потребує дослідження варіантів транскрибування тексту та механізму роботи із транскрибованими матеріалами.

Транскрибування є досить складним завданням і вимагає значних зусиль з боку фахівця, який займається цим питанням. Це пов'язано з тим, що мовлення може бути ускладнено такими мовними особливостями як акцент, діалект, часте вживання слів паразитів, покручів, швидкість мовлення, наявність зовнішніх шумів тощо. Можемо виокремити три базові методи транскрибування: ручне транскрибування, метод автоматичного транскрибування, та комбіноване транскрибування. Пропонуємо більш детально розглянути кожен із них.

Сутність ручного транскрибування полягає у ручному «переписуванні» тексту. Людина слухає аудіозапис та самостійно відтворює його текстовий варіант.

Ручне транскрибування доцільно використовувати у випадках, коли матеріали містять специфічну термінологію, яка важко розпізнається програмними засобами; коли матеріал представлений у поганий якості: містить шуми чи перешкоди, які заважають програмним засобам чітко розпізнати текст; коли інформація у матеріалі має особистий чи конфіденційний характер. Загалом, цей метод є достатньо точним, однак в той же час займає багато часу та вимагає високої концентрації з боку того, хто транскрибує текст.

Процес ручного транскрибування охоплює такі етапи «як підготовка аудіовізуального матеріалу (налаштування гучності, покращення якості звуку необхідне для полегшення подальшої роботи), слухання (слухач попередньо прослуховує матеріал та записує його у текстовому вигляді), транскрибація (процес переведення запису в текстовий вигляд) та редагування (робота з отриманим текстом, перевірка помилок, усунення неточностей, виставлення тайм-кодів)» [0].

Технологія ручного транскрибування має як свої переваги, так і недоліки. Основною перевагою є те, що вона дозволяє отримати більш точний результат. Попри прогрес у розвитку новітніх технологій, людина все ще краще за програмні застосунки здатна розрізнити мовні нюанси, тон мовлення, інтонацію мовця тощо. Поруч із цим, людина здатна пристосовуватися до різних видів мовлення, акценту, діалекту, більш ефективно реагувати на швидкість мовлення та інші фактори. Як правило, швидке мовлення може ускладнити процес автоматичного розпізнавання слів, що наслідком матиме не цілком якісний текстовий відповідник матеріалу. Додатковою перевагою ручного транскрибування є те, що воно не залежить від технологій. Процес ручного переведення аудіовізуального матеріалу в текст не вимагає використання складних алгоритмів та комп'ютерної техніки. Відтак, цей метод може бути доступним для використання в різних ситуаціях, в тому числі в умовах обмеженого доступу до технічних засобів.

Однак, технологія ручного транскрибування не позбавлена недоліків. Основними з них є час та вартість такого процесу. Залежно від тривалості, об'єму транскрибованого матеріалу та складності мовлення доповідача процес ручного переведення голосового повідомлення в текст займає багато часу. Зважаючи на це,

зростає і вартість цього процесу. Як правило, ручне транскрибування значно дорожче, оскільки потребує залучення копійки людської праці. Останній фактор, зокрема, зумовлює зростання попиту на автоматичне транскрибування.

Метод автоматичного транскрибування являє собою розпізнавання мовлення за допомогою використання програмного забезпечення на основі алгоритмів машинного навчання, що дозволяє автоматично за короткий проміжок часу перетворити аудіо або відеозапис на текст. На сьогодні це один із найперспективніших методів, який дозволяє суттєво економити час за наявності відповідного обладнання.

Автоматичне мовленнєве розпізнавання є технологією, яка дає можливість перетворити голосовий сигнал у текстовий формат. «Технологія розпізнавання та перетворення голосу у текстовий формат охоплює декілька технологічних етапів:

1. Захоплення звуку – в результаті цього процесу аудіо-сигнал, який надходить із будь-якого джерела зберігається в цифровому форматі.

2. Попередня обробка – задля зменшення шумів та підготовки для подальшої обробки сигнал проходить попередню обробку через алгоритми Digital Signal Processing (DSP).

3. Розпізнавання мовлення – голосовий сигнал подається до нейронної мережі, яка розпізнає та класифікує звуки. Після цього сигнал починає перетворюватися на певну послідовність слів, з яких формуються речення, які стають основою зв'язного тексту. Цей процес відбувається за допомогою налаштованих алгоритмів розпізнавання мовлення.

4. Подальша обробка – отримані результати перевіряють та у разі необхідності корегують задля усунення помилок» [0].

Станом на сьогодні розроблено значну кількість сервісів, які автоматично транскрибують тексти, значно полегшуючи ручну розшифровку. Найбільш популярним безкоштовним сервісом, який допомагає транскрибувати дані є Google Docs. Всередині платформи можна ввімкнути мікрофон, за допомогою якого відбуватиметься процес переведення мови в текст. Цей є продукт є безкоштовний та надає можливість одразу ж редагувати отримані матеріали. До числа інших

застосунків придатних для розшифровки аудіо та відео можна віднести Dictation.io, Transcribe by Wreally, SpeechText.AI, вбудовані субтитри в YouTube, розширення браузера для розпізнавання мови VoiceIn та SpeechTexter [0].

Як і у випадку з ручним транскрибуванням процес автоматичного розпізнавання мовлення не позбавлений недоліків. Найбільш розповсюджена проблема, з якою стикаються в ході автоматичного транскрибування є те, що навчальні алгоритми не завжди навчені розпізнавати акцент мовця та діалекти. За цією ж логікою неможливо виключити помилки у мовленні людей. Некоректна вимова чи помилки при спілкуванні можуть призвести до неправильного розпізнавання мовлення. Невирішеною досі лишається проблема швидкості мовлення, оскільки мовці можуть говорити дуже швидко, або ж учасники діалогу можуть розмовляти з різною швидкістю, що також може ускладнити процес розпізнавання мовлення. Результат транскрибації у цьому випадку буде також узалежнено від голосів мовців: вони можуть мати різний тембр голосу, що вплине на якість аудіо-сигналу та ускладнить процес розпізнавання мовлення.

Відповідно, максимізувати переваги автоматичного та ручного транскрибування та мінімізувати їх недоліки покликане комбіноване транскрибування. Сутність цього методу полягає у сполученні ручного та автоматичного транскрибування: сам процес транскрибації відбувається автоматично, за допомогою технічних інструментів, а подальше редагування отриманого матеріалу відбувається вручну задля поліпшення точності. Його використовують у випадках, коли автоматична транскрибація недостатньо точна, але ресурсу та часу для ручної транскрибації недостатньо. Додатково даний метод можна використовувати для швидкого попереднього огляду великої кількості аудіо матеріалів, які потребують транскрибування, та подальшого визначення тих, які потребуватимуть додаткової уваги та редагування.

Визначальною перевагою методу комбінованого транскрибування є те, що він є більш ефективним та швидшим, ніж ручне транскрибування, але поруч із цим забезпечувати більшу точність та кращу якість транскрибованого тексту, ніж автоматична система. До недоліків цього методу можна віднести високі вимоги до

якості автоматичної системи транскрибування, яка має бути достатньо точною, аби забезпечити якісне початкове транскрибування. Крім цього процес подальшого редагування тексту потребує високої кваліфікації та досвіду від редактора. Тому використання комбінованого транскрибування може займати більше часу та коштувати більше, однак може забезпечити більш точні результати. Воно може бути особливо актуальним у випадках, коли точність є головною вимогою до тексту. Найчастіше це стосується матеріалів, які містять медичні терміни, юридичну термінологію, наукові концепти тощо [0].

Відтак, можна підсумувати, що транскрибування сьогодні є важливим в багатьох сферах, таких як журналістика, дослідження, освіта, медіа, юридичні послуги, медична документація тощо. Вибір методів транскрибування на пряму є залежним від потреб та завдань, які ставить замовник, при цьому враховуються доступні ресурси, вимоги до точності та швидкого аналізу усного тексту. Загалом, порівнявши розповсюджені методи транскрибування на рахунок їх переваг та недоліків, дотримуємося думки, що комбіноване транскрибування є компромісом між ефективністю та точністю, та корисне у випадках, коли точність даних досягається за рахунок більшої кількості ресурсів, заощаджених на попередньому транскрибуванні.

1.2. Редакційні вимоги до транскрибованих матеріалів

Здебільшого помилково вважається, що послуги з транскрипції обмежені лише перетворенням аудіоконтенту в формат, який легко читається. Однак сутність процесу транскрибації полягає не лише в тому, щоб представити усний текст у письмовому вигляді, але і в тому, аби правильно відформатувати отриманий текст аби розшифровані дані були зрозумілими та читабельними. Відтак, особливої уваги заслуговує і процес редагування транскрибованих матеріалів.

Форматування транскрипції – це спосіб організації та структурування транскрибованого тексту відповідно до певних правил та стандартів. Тобто під форматуванням прийнято розуміти передачу сутності вимовлених слів в зручній

для розуміння та сприйняття форми. Для того щоб представити якісний матеріал потрібно керуватися порадами експертів та зважати на редакційні вимоги до матеріалів такого формату. Пропонуємо більш детально розглянути одні із головних рекомендацій, які допоможуть отримати високоякісні, добре відредаговані транскрипти.

Першочерговим моментом, який стосується редагованих матеріалів є відформатування матеріалу за єдиними стандартами. Кожна стенограма повинна мати єдиний формат від початку і до кінця, оскільки раптові зміни можуть заплутати читача та призвести до втрати інформації. Це стосується розміру шрифту, кольору тексту, оформлення заголовків та підзаголовків, позначення часових кодів. Це не лише покращує читабельність, а й гарантує точність змісту. Крім того рекомендовано уникати перефразування, щоб точно передати думки доповідача. Будь-які граматичні редагування або видалення зайвих слів повинні виконуватися лише за запитом.

Одна із основних вимог до транскрибованого тексту – це наявність часових міток та тайм-кодів. Точне розміщення часових міток та кодів полегшує читачам пошук певних частин записаного контенту. Тимчасові мітки також відіграють важливу роль при перегляді, редагуванні та створенні субтитрів. Загальна логіка роботи з часовими мітками вимагає проставлення міток кожні 30 секунд, однак в залежності від вимог замовника цей показник може змінюватися. Відповідно, після переформатування мовлення в текст постає необхідність виставлення часових кодів. Це полегшує безпосередній перехід до того фрагменту аудіофайлу, який цікавить споживача контенту.

Попередньо було зазначено, що не завжди транскриптор має справу з якісними аудіофайлами чи фрагментами відеоматеріалів. Процес транскрибації може бути ускладнений, якщо в вихідному матеріалі є нечіткі фрагменти або моменти в які практично не чути, що говорить мовець. Завдання транскрибації полягає в необхідності чітко записати всі слова, незалежно від того чи є вони іноземними, невиразними або фонетично складними. Проте це не завжди можливо, і задля того аби уникнути неточності при записі голосового повідомлення

рекомендується використовувати різні дужки, які вказують на невпевненість у сказаних словах.

Окрема проблема може виникнути під час транскрибування аудіозаписів з кількома дикторами. Задля збереження точності та зрозумілості у транскрибованому документі пропонується послідовно відзначити всіх, хто говорить під час запису. Загальна рекомендація пропонує давати на початку ключ до файлу: визначити всіх учасників розмови та ідентифікувати їх за допомогою унікальних позначок, якими позначитимуться репліки цих мовців по тексту задля того, щоб читачеві не довелося шукати в аудіозаписах інформацію про персонажів. Теж саме стосується і невербальних звуків. Найчастіше саме невербальні компоненти несуть у собі найважливіший контекст розмови. Тому точна транскрипція цих звуків є невід'ємною частиною процесу транскрибування. Постійні звуки, які не порушують діалог або оповідання, мають бути вказані на початку розшифрування. Особливу увагу слід приділити тону мови; використовувати дужки, щоб показати, чи сердиться людина, кричить, жартує чи використовує іншу інтонацію.

Вимоги до транскрибованого матеріалу можуть варіюватися в залежності від галузі чи конкретних потреб замовника. Вони можуть змінюватися залежно від призначення транскрибації. Транскрибування тексту може здійснювати з метою проведення дослідження, підготовки субтитрів до відео або ж для розширення формату контенту для цифрових маркетингових кампаній тощо. Дослівна транскрипція, наприклад, є найпростішою формою транскрипції, де ідея полягає в тому, щоб записати все, що ви чуєте в аудіофайлі, включаючи слова-паразити, частки, вигуки. Розуміння потреб та очікувань клієнта має вирішальне значення для вибору відповідного формату транскрипції.

Кожен проєкт транскрипції є унікальним і вимагає різного форматування залежно від типу контенту та його призначення. В соціально-поведінкових науках для форматування статей та цитування джерел широко використовується формат APA. При транскрибуванні цей формат зазвичай використовують при роботі з інтерв'ю, виступами, подкастами, радіопередачами.

Основними компонентами цього стилю оформлення тексту є таке:

1) Ідентифікація спікера: кожна зміна доповідача позначається новим абзацом, в якому зазначено ім'я доповідача, яке виділене жирним шрифтом та двокрапкою.

2) Часові позначки: у квадратних дужках варто вказувати тайм-коди через певні проміжки часу, при кожній зміні диктора, з переходом на іншу думку чи ідейний розділ промови тощо.

3) Невербальна комунікація: у квадратних дужках слід зазначити будь-які доречні невербальні комунікації або важливі фонові шуми.

4) Нечутний і невисловлений зміст: текст, який важко ідентифікувати має бути позначений як [нечутно]. Якщо ви здогадуєтесь, що було сказано, візьміть це у квадратні дужки зі знаком питання. До прикладу: [слово?].

5) Граматика: якщо це не дослівне розшифрування, то зазвичай зайві слова видаляють із тексту та виправляють граматичні помилки. У разі дослівного транскрибування варто зберігати точність почутого: це стосується і слів паразитів, і потворів і граматичних помилок мовця.

Форматування транскрипції передбачає продумане подання тексту транскрипції, аби зробити його максимально корисним. Візуальні елементи, такі як чіткі заголовки, тайм-коди, жирний шрифт та курсив, можуть ефективно організувати зміст тексту та структурувати текст таким чином аби привернути увагу до найважливіших ідей. Завдяки структурованому та візуально привабливому оформленні тексту читачі можуть швидко орієнтуватися у отриманому матеріалі, виділяти основні змістові частини тексту та аналізувати їх. Використання візуальних елементів під час редагування текстів допомагає розділити об'ємний текст на невеликі, більш зручні для сприйняття розділи, полегшуючи читачеві обробку інформації.

До таких візуальних елементів можуть бути віднесені:

1. Заголовки та підзаголовки. Введення заголовків та підзаголовків не лише впорядковує зміст, а й служить орієнтиром для читача, допомагаючи йому передбачити про що далі йтиметься в матеріалі.

2. Нумерація. Для списків або послідовної інформації використання нумерації може спростити зміст, виокремлюючи кожен пункт. Це може бути особливо корисним при транскрибуванні розмови з великою кількістю учасників, які обговорюють безліч питань.

3. Жирний шрифт та курсив. Використання жирного або курсивного шрифту може привернути увагу читача до ключових моментів або тем у транскрипції. Наприклад, ім'я доповідача може бути виділено жирним шрифтом, що полегшує визначення зміни доповідача.

4. Тайм-коди. Увімкнення часових міток може допомогти читачам стежити за аудіо- або відеофайлом. Особливо це корисно для дослідників чи студентів, яким потрібно знайти конкретний фрагмент запису.

5. Невербальна комунікація. Опис невербальної комунікації (наприклад, сміх, оплески або мовчання) у квадратних дужках допоможе скласти більш цілісне уявлення про обстановку та тон дискусії.

6. Білий простір. Стратегічне використання білого простору може покращити загальний візуальний вигляд транскрибованого тексту та знизити навантаження на очі читача. Занадто великий обсяг тексту без пауз може бути перевантаженим та складним для навігації.

Загалом, вимоги до оформлення транскрибованих текстів можуть різнитися залежно від редакції чи організації, яка потребує ці матеріали. Це може стосуватися формату файла, шрифту, інтервалів, розміток тексту тощо. Проте можна виокремити декілька загальних вимог, які мають бути дотримані при транскрибації текстів у будь-якому разі. До таких ми відносимо точність (текст має цілком відповідати мовленню, без пропусків інформації та без додавання зайвих моментів), правильне граматичне та орфографічне оформлення текстів, чіткість та зрозумілість мови (рекомендується уникати складних речень та термінів, які можуть бути незрозумілими для пересічного читача), збереження стилю мовлення оратора.

РОЗДІЛ 2

СУПРОВІДНА ЗАПИСКА ДО ТВОРЧОГО ПРОЄКТУ

2.1. Опис і обґрунтування творчого проєкту

Творчий проєкт складається із транскрибації п'яти випусків проєкту «На межі» у співпраці із телеканалом МТМ Запоріжжя. Програма «На межі» є важливим соціальним проєктом, який був реалізований рік тому запорізьким телеканалом. Даний проєкт є майданчиком, на якому прості українці діляться власними спогадами про період життя в окупації, опір окупаційній владі, злочини вчинені окупаційною владою. Серед героїв проєкту жителі Мелітополя, Бердянська, Херсону, Маріуполя, територіальних громад Запорізької області. Формат проєкту передбачає, що герої коротко розповідають про своє життя до повномасштабної війни, згадують як відреагували на початок війни, про життя в умовах війни та окупації та шлях до підконтрольних Україні територій.

Зважаючи на значимість даного проєкту, було здійснено переклад аудіовізуального матеріалу у текстовий формат. Серед транскрибованих матеріалів історії 75-річного патріота з Херсону, полоненого священника у Бердянську, подружжя із Маріуполя, жительки тимчасово окупованого Дніпрорудного, сільського голови тимчасово окупованого села Переможне в Запорізькій області.

Необхідність транскрибувати відеоматеріали зумовлена рядом переваг, які надає транскрибація для журналіста задля просування свого контенту. Однією із головних причин, яка вимагає транскрибувати відео- та аудіо-матеріали є те, що таким чином можна розширити доступність до матеріалів більшої категорії населення, а відтак і більшою мірою залучити громадян до споживання та поширення суспільно важливого контенту. Транскрибування дозволяє першочергового доповнювати відеоматеріали субтитрами. Це є дуже важливим моментом, оскільки відкриває ваші матеріали для ширшої аудиторії, яка охоплює глухих чи глухонімих людей.

Як показує практика, автоматичне накладання субтитрів у мережі YouTube не позбавлено свої недоліків. Досить часто переклад моментами не відповідає

відеоряду: це може бути пов'язане з тим, що штучний інтелект не цілком правильно розшифровує мовлення героїв, або ж не навчений розпізнавати слова діалекти, що типові для певного регіону. Особливо актуальною ця проблема є для матеріалів, виконаних у форматі інтерв'ю або ж опитування простих людей, мовлення яких не позбавлено лексичних і граматичних помилок, містить часте вживання слів паразитів.

Ця проблема виникала і при автоматичному накладанні титрів на вибрані нами для роботи відео. Одним із прикладів може слугувати історія героїв випуску про Маріуполь. Інтерв'ю беруть у подружжя тренерів, тобто штучний інтелект має розшифровувати мовлення двох осіб, які до того ж спілкуються російською. Причому швидкість мовлення жінки значно перевищує швидкість розповіді чоловіка, який до того ж говорить досить тихо. Відтак, субтитри, які накладає YouTube не завжди коректно відповідають сказаному на відео. Подібна проблема стосується і розповіді пенсіонера-патріота з Херсонщини. В силу віку мовця не всі слова є зрозумілими, в силу чого штучний інтелект не коректно відтворює сказане у титрах, а ця проблема зумовлює необхідність прослухати текст декілька разів. Зважаючи на зазначені проблеми, зростає попит на якісне текстове доповнення відеоматеріалів. На нашу думку, це можливо шляхом використання технології комбінованого транскрибування, яке передбачає ручне редагування отриманого а допомогою автоматичного сервісу тексту.

Окрім доступності матеріалів, транскрибування також важливе для покращення оптимізації пошукових систем. Проблема полягає в тому, що пошукові системи, такі як Google, ще не можуть прослуховувати відео. В той час як переформатування відео в текстовий формат робить пошук відео набагато легшим. За наявності текстового відповідника можна знайти відеоматеріали за допомогою звичайного пошуку за ключовими словами.

Наступна перевага транскрибування полягає в тому, що вона надає можливість у текстовому вигляді представити відео- чи аудіо-матеріал, таким чином охопити більшу кількість майданчиків для поширення матеріалу. Текст

можна перепрофілювати для створення контенту іншого вмісту. До прикладу, стаття у блозі, повідомлення у соціальних мережах, стаття для медіа тощо.

У 2023 році інститут з вивчення журналістики Reuters провів щорічне онлайн-опитування серед жителів 46 країн світу, в тому числі і України. Основна мета опитування – дослідити особливості споживання новин та відслідкувати зміни в поведінці аудиторії аби допомогти представникам медіа індустрії краще взаємодіяти із споживачами контенту. Відповідно до опублікованих результатів дослідження 57% опитаних споживають контент у текстовому форматі, тоді як споживання новин у відео- та аудіоформатах є звичним для 30% та 13% респондентів відповідно. Причому загальна тенденція ілюструє, що аудіовізуальні матеріали є більш звичним форматом для молоді, осіб віком до 35 років, тоді як після 35 років спостерігається збільшення попиту на текстові матеріали [0]. Відповідно, це додатково актуалізує необхідність доповнення аудіовізуального матеріалу текстовим супроводом. Як правило, саме старша аудиторія стає жертвою пропаганди, тому достовірне висвітлення справжніх подій з вуст жителів окупованих міст має важливе значення для підвищення рівня критичного мислення цього сегменту аудиторії.

Не менш важливою перевагою транскрибування є те, що вона розширює доступ до аудіовізуальних матеріалів представникам різних країн. За допомогою сучасних технологій можна автоматично перекладати субтитри або ж розшифровки на інші мови, аби глядачі з усього світу могли ознайомитися зі змістом опублікованого матеріалу. Цей момент є особливо актуальним сьогодні, в умовах повномасштабної війни росії проти України. В час, коли російська влада веде широку пропаганду в світі, перед представниками українських медіа стоїть не менш відповідальне завдання – розповісти світові правду про росію, методи її боротьби проти цивільного населення, масштаби звірств та беззаконня, які вчиняють окупанти на тимчасово окупованих територіях.

Відповідно, з вищеперерахованих причин пропонуємо реалізувати проєкт спрямований на транскрибацію відеоматеріалів, які транслують розповіді очевидців про досвід проживання на окупованих територіях. Результатами проєкту

має стати покращення якості відеоматеріалів у результаті накладання на відео субтитрів. Це має на меті збільшити обсяги переглядів програми шляхом залучення більшої кількості споживачів контенту. Після транскрибації відео стануть доступними для людей із вадами слуху, іноземців. Окрім того, розшифровка текстів дасть змогу поширити відомості з матеріалів на ширшу аудиторію шляхом розширення форматів трансляції: статті в українських та закордонних виданнях, дописи в соціальних мережах. Орієнтуємось, що текстові матеріали можуть стати хорошим матеріалом, який документує злочини росіян на окупованих територіях.

2.2. Цільова аудиторія й особливості просування продукту

Проект має на меті залучення якнайширшої частини населення задля підвищення суспільного інтересу до обговорюваної тематики. По-перше, варто розуміти, що оскільки програма транслюється на місцевому телеканалі, швидше за все її основна цільова аудиторія – це мешканці Запоріжжя та області. Причому, як ілюструють дослідження українського медіаринку, основний сегмент споживачів телевізійного контенту – це люди старшого віку. Цілком ймовірно, що зі збільшенням віку аудиторію збільшується частка осіб, які мають проблеми зі слухом, що ускладнює сприйняття матеріалу.

Причому, показники жанрового споживання українськими глядачами ілюструють, що художні та розважальні програми є більш популярними, ніж програми інформаційного типу. Вивчаючи «майбутнє інформаційного мовлення, О. Білоскурський, зазначає, що «Якщо в довоєнний період в 2021 році частка споживачів розважального контенту становила 45,97%, то інформаційні та соціально-політичні програми дивляться 15% та 6% відповідно» [0]. У цьому плані Міністерство юстиції також ще до повномасштабної війни запустило низку проєктів, зокрема і для людей з вадами зору. «Саме тому, основна увага проєкту спрямована на підвищення доступності аудіовізуальних матеріалів серед населення, яке споживає контент через телевізор, однак має фізичні перешкоди для нормального сприйняття цього контенту. Відповідно до статистичних даних

проблеми зі слухом має кожна дев'ята людина. За показниками World Health Organization в Україні з порушеннями слуху живе понад 2 мільйони осіб, з них, як демонструють дані Мінсоцполітики, 40 тис. мають офіційно оформлену інвалідність по слуху» [0]. Відтак, актуальним є забезпечення текстового супроводу відеоматеріалів. Це стосується і матеріалів розміщених на інтернет-платформах, які не обмежуються лише аудиторією конкретного регіону та поширюють інформацію на ширший сегмент населення, як за віковими показниками так і за територіальними.

Окрім широкого розповсюдження матеріалів серед українського населення, не менш важливу роль матеріал може відіграти для представників громадянського суспільства та правозахисних організацій. Для роботи було відібрано ті матеріали, які прямо фіксують злочини російської влади та військових на окупованих територіях. Одним із учасників проєкту став священнослужитель, волонтер із окупованого Бердянська, який був в полоні в окупаційної влади за свою проукраїнську позицію. Історія Азата є задокументованим свідченням злочинів, які чинять росіяни на окупованих територіях по відношенню до цивільного населення, яке має проукраїнську позицію. Азат свідчить про антигуманне ставлення росіян до політичних в'язнів, як чоловіків так і жінок, про методи боротьби з проукраїнським населенням.

Зважаючи на це, транскрибація має сприяти поширенню цих матеріалів серед представників правозахисних організацій та міжнародних організацій, які документують свідчення для притягнення російських військових та представників влади до відповідальності за воєнні злочини. Транскрибовані матеріали можуть бути поширені у форматі колонок, статей на правозахисних майданчиках, як в Україні так і закордоном. Матеріали такого типу можуть бути використані як один із інструментів боротьби з пропагандою як всередині українського суспільства, так і закордоном. Відтак, текстові матеріали можуть бути використані як свідчення в суді або ж можуть стати надбанням іноземної аудиторії, оскільки текстові матеріали більш легко піддаються перекладу та відповідно розумінню.

Додатково, матеріали можуть мати цінність для тих осіб, які теж стали жертвами окупаційного режиму, або ж проживали на окупованих територіях та бояться задокументувати (чи оприлюднити) свій досвід.

Ще однією зацікавленою групою може бути спільнота журналістів. З цієї сторони, ми орієнтуємось на досягнення двох результатів. По-перше, зростання попиту на матеріали, які документують злочини росії проти українського населення, сприятимуть збільшенню кількості матеріалів на дану тематику. Сьогодні мережа українських медіа та громадських організацій вже розпочала діяльність щодо збору свідчень громадян про дії російських військ на лінії фронту, прифронтових територіях, міста, які перебували під окупацією. Однак не всі ці матеріали є публічними, зважаючи на неготовність людей публічно говорити на дану тематику. Проте, зважаючи на кількість випусків, які вдалося відзняти проєкту «На межі», є люди, які готові говорити про свій досвід війни та окупації, і історії таких людей потребують розголосу. Інша мета полягає в популяризації транскрибації для роботи з аудіовізуальними матеріалами. Працівники медійної сфери повинні розуміти, що автоматичні субтитри на інтернет-платформах економлять час та витрати, однак не підвищують якість отриманих матеріалів. Транскрибація повинна сприйматися не як ресурснозатратна технологія, а як метод підвищення якості відеоматеріалу, його доступності та широкого поширення на інших платформах.

2.3. Формально-змістові характеристики проєкту

Транскрибація відеоматеріалів проєкту «На межі», які транслюють історії життя в окупації чи прифронтових зонах стала метою цього творчого проєкту.

Він спрямований на розширення доступності матеріалів, які висвітлюють життєві історії пересічних людей у часовій ретроспективі, починаючи від перших днів початку війни, зачіпаючи деталі життя в окупації та шляху на підконтрольну Україні територію. Для цього було переведено в текстовий формат 13 матеріалів, з яких п'ять відео (історії мешканців п'яти різних українських міст, які були чи і

наразі є окупованими російськими військами) презентовані у цьому творчому проєкті.

Головна мета – забезпечити доступність соціально значимого матеріалу та сприяти поширенню історій з окупації на якомога більшій кількості інтернет майданчиків та медіаресурсів. Планується розширити мережу поширення матеріалу на друковані видання, спеціалізовані видання, майданчики, які архівують історії мешканців з окупації, популярні інтернет-платформи та соціальні мережі.

Проєкт складається з п'яти матеріалів, які описують різні сторони злочинів, які вчиняють росіяни на окупованих територіях та транлюють умови життя на окупованих територіях. Під час виконання роботи було використано комбінований метод транскрибації. Тексти представлені як у форматі дослівного транскрибування задля накладання субтитрів так і чистого транскрибування, в якому проведено редагування мовлення героїв. Зважаючи на те, що переважно представлено дослівні транскрипції, дві з них написані російською мовою та в подальшому перекладені українською. Представляємо характеристики по кожному з отриманих матеріалів.

1. Юрій Коноваленко, історія Пологівського міського голови

Відеоматеріал є розповіддю голови міста Пологи, який через погрози окупантів був вимушений виїхати з родиною до Запоріжжя. Після приходу окупаційної влади, 58-річний Юрій відмовився співпрацювати з росіянами, через що був вимушений покинути рідну домівку. Чоловік розповідає про методи адміністрування росіян у місті та навколишніх селах, співпрацю місцевих з окупантами та складний шлях з окупованої території до Запоріжжя.

Хронометраж відео – 24 хвилини 49 секунд, включаючи вступ ведучого до програми, коротку біографію героя, основну частину – розповідь героя. Для транскрибації матеріалу було використано сервіс автоматичної транскрипції. Після цього покращення якості тексту відбувалося шляхом ручного редагування. У роботі з цим матеріалом дотримувалися вимог дослівної транскрибації, відтак всі слова героя записані у такому варіанті, як вони прозвучали на відеозаписі. Однак, пунктуаційно речення оформленні відповідно до лінгвістичних вимог. При

редагуванні основна увага була зосереджена на розшифровці слів, які не були не цілком коректно ідентифіковані сервісом. Поруч із тим, кінцевий результат містить всі часові мітки по відео, розподіл на змістові розділи, включає закадровий голос, як окремий відступ ведучого.

Загальний обсяг отриманого матеріалу, разом з усіма відповідними мітками становить 2861 слово, 18468 знаків.

2. Історія 75-річного патріота з Херсону

Відеоматеріал розповідає історію 75-річного пана Григорія з Херсону. У свій поважний вік, перебуваючи в окупації, він намагався допомогти українським військовим. На інвалідному візку він пересувався вулицями міста з колонками, з яких лунала українська музика та збирав гроші на ЗСУ. Згодом пан Григорій став відомою особою в Україні. Після того як дідусь дізнався, що окупаційна влада хоче зробити його зіркою своїх пропагандистських роликів та продемонструвати як він голосує на псевдореферендумі, заручившись підтримкою друзів, він виїхав на підконтрольну Україні територію.

Загальний хронометраж опрацьованого матеріалу – 13 хвилин 22 секунди. Впродовж розповіді в матеріалі наявні фото, фрагменти архівних відео, які відмічено в отриманій розшифровці, однак не транскрибовано. Отриманий результат є дослівною транскрипцією, передає всі слова та формулювання героя без редагування. Відформатовано пунктуаційне оформлення, відзначено тайм-коди переходів на нові розділи, час, коли транслюється відео та фото, відмічено всі закадрові голоси та тривалість реплік ведучого та героя. Загальний обсяг транскрипції – 1316 слів, що відповідає 8 тисячам знаків.

3. Історія незламності тимчасово окупованого м. Дніпрорудне

Героїнею випуску є 47-річна директорка місцевої школи пані Людмила, яка прожила в окупації більше двох місяців. З історії пані Людмили ми дізнаємося як вона, її колеги, жителі міста готувалися до війни, жили в перші дні війни, чинили опір російським військам, які хотіли ввійти в місто. В розповіді героїні зафіксовані злочини російської влади на українській території – викрадення мера міста, патріотів України, придушення свобод слова в місті, деталі «референдуму», видачі

російських паспортів населення. Пані Людмила змогла розповісти свою історію лише після того як виїхала з міста.

В роботі було транскрибовано матеріал загальним хронометражем в майже пів години. На відміну від попередніх матеріалів ця історія є прикладом чистої транскрипції, приведеної у відповідності до всіх лексичних, стилістичних та граматичних норм української мови. Це зумовлено тим, що інформація надана героїнею описує проблему референдумів та примусу людей до голосування за окупаційну владу. Крім того, в тексті наявні свідчення про викрадення людей. Зважаючи на ці проблеми, цей матеріал є одним із перших, який може зацікавити представників медіа, які працюють із цією тематикою, а історія пані Людмила може бути використана як коментарі до нових матеріалів. В розшифровці враховано всі переходи у відео, вставки фото, відступи ведучого, паузи. Всі ці моменти позначені відповідними мітками з зафіксованим часом. Обсяг отриманого матеріалу – 2936 слів.

4. Історія полону бердянського волонтера Азата

Головний герой цього випуску – мешканець тимчасово окупованого Бердянська. З початком війни чоловік почав займатися волонтерством, допомагав евакуюватися місцевим жителям. За свою діяльність був заарештований окупантами, пробув у полоні 43 дні. Фактично щодня над чоловіком знущалися. Він детально розповідає, які катування йому довелося пережити в полоні, і описує як ставляться окупанти до людей у своїх в'язницях.

Загальна тривалість відеоматеріалу – 20 хвилин 40 секунд. В результаті транскрипції було отримано текст обсягом у 2164 слова. Текст транскрибовано російською мовою, у відповідності до мови героя, українською представлений лід, закадрові відступи. Водночас зазначимо, що цей матеріал додатково було продубльовано українською мовою, тобто здійснено додатковий переклад транскрибованого тексту.

5. Історія подружжя з Маріуполя

Цей випуск – це розповідь подружжя тренерів із Маріуполя. Анастасія та Максим згадують життя у місті до війни та розповідають про ті жахи, які відбулися

у місті після початку повномасштабного вторгнення. У своїй розповіді пара не стримує сліз, особливо, коли згадує, про близьких людей, які загинули в Маріуполі від рук російських терористів. Згадують чоловік і дружина про свій досвід спілкування з росіянами та спробами зрозуміти їх мотивацію до війни.

Тривалість обробленого відеоматеріалу складає 19 хвилин 23 секунди. Результатом роботи стала дослівна транскрипція, через що основний текст написаний російською. У подальшому заплановано здійснити переклад цієї транскрипції. Отримано текст з 2432 словами. У ньому відмічено всі закадрові голоси, відступи героїв, тривалі паузи, переходи з відповіді на відповідь тощо.

2.4. Особливості оформлення проєкту

Усі матеріали було оформлено у відповідності до методичних рекомендацій, які узагальнено у першому розділі. Всі файли представлені у форматі .doc та розміщені на єдиному гугл-диску. Подальша обробка матеріалу та накладення його на відео є компетенцією редакції та технічних служб телеканалу. Відповідно до наших рекомендацій запропоновано накласти титри більшого розміру, шрифт має бути читабельним, колір не зливатися із загальним фоном на відео. Пропонується створити окрему веб-сторінку в інтернеті, на якій буде розміщено всі транскрибовані матеріали у форматі статей. У подальшому транскрибовані мною матеріали будуть репрезентовані з титрами інших мов, аби ці історії були доступні світовій спільноті.

2.5. Технічні і програмні засоби

Проведення транскрибації вимагає ретельної концентрації та відповідальності з боку особи, яка здійснює розшифровку відеоматеріалу. Зазначимо, що переклад аудіо в текст було здійснено шляхом комбінованого транскрибування. Це означає, що в ході роботи процес транскрибування відбувався за допомогою застосунків автоматичної транскрипції, а подальше форматування

отриманого матеріалу є ручним процесом. Отож нижче описані засоби, які були використані у процесі роботи.

YouTube. Перед початком основної частини роботи було попередньо проаналізовано відеоматеріали, розміщені на YouTube платформі телеканалу МТМ Запоріжжя. Було проглянути всі матеріали, відсортовано їх за змістом, кількістю переглядів, проаналізовано коментарі до відео. На основі цих показників обрано матеріали, які мають найбільшу популярність, а відтак є більш суспільно значущими.

Servic Google Docs. Автоматична транскрибація аудіовізуальних матеріалів була здійснена за допомогою сервісу Google Docs. Це безкоштовна платформа, яка доступна для всіх операційних систем. Для транскрибування з Google Docs необхідно створити новий документ, у меню «Інструменти» вибрати «Голосовий ввід» або скористатися комбінацією клавіш Ctrl+Shift+S. Щоб зробити транскрипцію аудіо чи відео потрібно запустити його на відтворення, перейти до вікна документа та натиснути знак мікрофона у боковому меню (рис. 2.5).

Перевагами цього додатку є те, що присутня можливість зберегти текст одразу без втрати, можна не обмежуватися часом у веденні запису, можна безпосередньо редагувати у додатку.

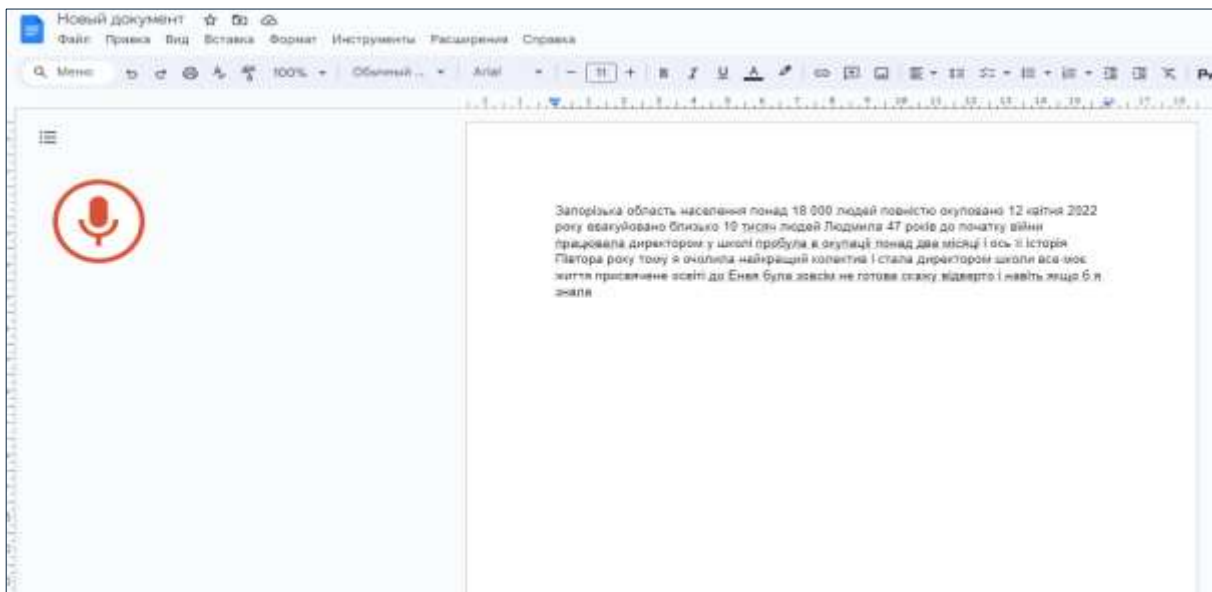

Рис. 2.5 – Демонстрація роботи додатку Google Docs для транскрибування

Зазначимо, що форматування тексту у застосунку Google Docs має низку особливостей. Тут можна встановити параметри тексту, структурувати фрагменти розповіді, додавати умовні позначення та проставляти тайм-коди. Інтерфейс застосунку є зручним для створення текстових документів, які надалі можуть бути використані для написання статей чи інтерв'ю.

2.6. Зв'язок із творчим доробком (портфолію)

У моєму творчому доробку ці проекти є не першими транскрибованими матеріалами. Впродовж проходження студентської, виробничої практики я не одноразово долучався до процесу розшифровки аудіовізуальних матеріалів. До числа таких входять інтерв'ю, новини, випуски ток-шоу тощо. Ці роботи були виконані у співпраці з місцевими телеканалами, і на сьогодні більшість із опрацьованих мною матеріалів мають відповідний текстовий супровід. Проте, роботи, які опрацьовані в рамках цього проекту є одними з найкращих, оскільки стосуються важливих на сьогодні тем та виконані на високому технічному рівні.

Загалом, у моєму творчому доробку присутні телевізійні матеріали, які розроблені у співпраці з місцевими каналами та основну частину мого творчого доробку становлять роботи, пов'язані із розшифрування відео та аудіо. Більша половина представлених мною робіт у творчому портфолію це транскрибовані матеріали телевізійного проекту «На межі», частина з яких і стала основою творчого проекту в рамках дипломної роботи. Я намагався підходити до кожного проекту з великою відповідальністю та професіоналізмом, надаючи якісну роботу і досягаючи високих результатів.

ВИСНОВКИ

Транскрибування є важливим методом роботи із аудіовізуальними матеріалами. Перетворення аудіо та відео у текстовий формат дозволяє зробити доступним матеріал для ширшої категорії населення, включаючи осіб із вадами слуху. Окрім того, коректно відформатований текст дає можливість поширити його на інших медіаплатформах, не обмежуючись аудіовізуальним форматом.

Опрацювавши наявні науково-популярні дослідження в сфері транскрипції тексту, ми виявили, що існує декілька методів перетворення усної мови в текст: ручне транскрибування, автоматичне та комбіноване. Зважаючи на всі переваги та недоліки кожного з них, вважаємо що найбільш функціональним та ефективним є метод комбінованого транскрибування, особливо якщо мова йде про дослівне транскрибування. Такий наш висновок ґрунтується на тому, що цей метод дозволяє транскрибувати мовлення за допомогою автоматичних сервісів, що економить час транскриптора. Та, водночас, необхідно використовувати можливість покращити його якість та корегувати помилки автоматичної системи засобом ручної транскрибації. Поєднання таких елементів економить час та дозволяє досягти максимально якісно результату.

Саме метод комбінованого транскрибування лежить в основі опрацювання 16 аудіовізуальні матеріали телеканалу МТМ (м. Запоріжжя), що виконувалися в рамках цієї кваліфікаційної роботи. Презентованими у нашому проєкті є транскрибацією п'яти випусків програми «На межі», герої якої розповідають свій досвід життя в прифронтових чи окупаційних зонах. Було транскрибованого п'ять, важливих з нашої точки зору історій. Кожна з них торкається різних аспектів життя в окупації: колабораціонізм, катування полонених, пропагандистська діяльність, терористичні атаки проти мирних міст, викрадення людей, псевдореферендуми тощо. Вважаємо, що текстовий супровід матеріалів не лише покращить доступ аудиторії до інформації, яку вони містять, але і привернуть більше медійну увагу до учасників цих випусків та даних, які були викладені ними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білоскурський О. Чи є майбутнє в інформаційних каналів? *NV Бізнес*. 2021. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/koli-pomre-telebachennya-skilki-lyudey-divlyatsya-televizor-doslidzhennya-ostanni-novini-50199636.html> (дата звернення 15.04.2024).
2. Васьківська О. Є. Технології штучного інтелекту в журналістиці сучасності. *Безпека в авіації та космічні технології* : матеріали X конгресу «Авіація в XXI столітті». Київ : Національний авіаційний університет, 2022. С. 107–111.
3. Етимологічний словник української мови : в 7 т. Київ : Наукова думка, 2006. Т. 5. 705 с.
4. Краснобокий Ю. М., Левківський К. М. Словник-довідник науковця початківця. Київ : НМЦВО, 2001. 72 с.
5. Муки розшифровки померли? Сервіси, які друкують замість вас. URL: <https://cutt.ly/3tgo2IB> (дата звернення 15.04.2024)
6. Правова допомога для людей з вадами слуху стала доступнішою. *Міністерство юстиції*. 2018. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/pravova-dopomoga-dlya-lyudey-z-vadami-sluhu-stala-dostupnishoyu> (дата звернення 15.04.2024).
7. Програми для транскрибації української мови – топ 10. *SendPulse*. 2022. URL: <https://sendpulse.ua/blog/transcribe-audio-into-text> (дата звернення 12.03.2024).
8. Цирульник С., Непийвода М., Бородай Я. Технологія транскрибування в освітньому процесі. *Сучасні педагогічні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців у закладах фахової передвищої освіти: досвід, проблеми, перспективи* : зб. матеріалів II Всеукраїнської науково-методичної конференції (м. Вінниця, 23-24 квітня 2020 р.). Вип. 2 (7). Вінниця : ВТК, 2020. С. 191–194.
9. Digital News Report 2023. URL: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2023?fbclid=IwAR0LSIxDR2G0FN76msiREPvfJdHMAxBA4vS2gvKU-Gpy-psZuuyuuG60y15w> (дата звернення 15.04.2024)
10. How to Transcribe Audio to Text: A Guide to Audio Transcription and Speech Recognition. URL: <https://www.clickworker.com/customer-blog/transcribeaudio-to-text/> (date of application 15.03.2024).
11. Jewitt C. *The Routledge Handbook of Multimodal Analysis*. London: Routledge, 2009. 340 p.
12. Taylor Ch. The multimodal approach in audiovisual translation. *Target. International Journal of Translation Studies*. Volume 28. Issue 2. 2016. P. 222–236.
13. The Ultimate Guide to Audio Transcription URL: <https://www.rev.com/blog/transcription/the-ultimate-guide-to-audiotranscription> (date of application 17.03.2024).
14. Transcribing Audio: Tips and Best Practices. URL: <https://transcriptionhub.com/blog/transcribing-audio-tips-and-best-practices> (date of application 17.04.2024).
15. Watson Speech to Text. URL: <https://www.ibm.com/cloud/watson-speech-totext> (date of application 17.03.2024).

ДОДАТОК А

Матеріали творчого проєкту

Історія 75-річного патріота з Херсону

<https://www.youtube.com/watch?v=lSSDy3RLdlQ>

(00:27, закадровий голос, текст на екрані)

Місто Херсон, Херсонська область

Окуповане з 1 березня 2022 року

Населення близько 280 тисяч людей.

Евакуйовано близько 65% населення

Титр: Григорій, 75 років, м. Херсон, близько 7 місяців в окупації (00:48-00:55)

(00:47, закадровий голос)

Григорій, 75 років. З початку повномасштабної війни чоловік на свій страх і ризик займався волонтерством. Під час блокади міста допомагав українським захисникам, пересувався на інвалідному візку херсонськими вулицями із ввімкненою на повну гучність українською музикою. Таким чином збирав кошти для наших військових, його помітили окупанти та почали погрожувати розправою. Пану Григорію довелося покинути місто. Ось його історія.

Плашка: Перші дні повномасштабної війни (1:22-1:34)

1:21 Ранок 24 – це був напад на нашу Україну, нашу Херсонщину і першим, що ми почули вибухи і обстріли Олешек. А потім після цього пішов обстріл і антонівського мосту, Антоновка, Індійка. Обстріли були там, були супротив наших військ. Орки обстрілювали з Лівого берега на правий нам в бік Миколаєва. Обстріли в основному були так з утра, і десь в 11 вечора кожного дня і автоматні черги і чутні були дуже, дуже часто. І з цього от почалася окупація Херсонщини. Ну незвично було бачити військових, яких в Херсоні майже ніколи не було і тут були ці військові з цими буквами Z і буквами V.

2:22 – 2:51 - демонстрація відео з окупованого Херсону, паралельно з історією героя

2:23 Це їхні написи на машинах, на бронітранспорторах навіть. І це якось пригнічувало. Всі-всі ці військові з окупо.., окупація ця проходила дуже швидко **2:43**

2:53 Після цього всього життя стало складнішим, складнішим, з кожним днем, все ставало скрутіше, люди не могли вже на не ходити на роботу кудись. З часом, люди якось потихеньку, потихеньку звикали, а більшість людей почали виїжджати, але все було перекрито і орки контролювали все, тому виїзд був дуже-дуже складним. Просто не думав ніколи, що росіяни зможуть напасти на Україну.

3:33 – 3:51 - відео окупованого Херсону, паралельно герой розказує історію

Титр: Ситуація в Херсоні (3:34-3:46)

3: 33 Магазины закрывались, банки закрывались, банкоматы не работали, тобто вони старалися кількість грошей українських зменшити, а російських розширити. В багатьох магазинах були ціни російська ціна і українська ціна, тобто переходили вже на такий спосіб, щоб зменшити кількість української гривні. От все це отак складувалось, так що дуже-дуже складно було, дуже тяжко було морально. Мене декілька разів попереджали там наші колаборанти, орки не так, не так на це реагували, а от колаборанти місцеві притисняли і при ето і попереджали о том шо не можна музику включати українську, гімн, калину – все оце було заборонено і от.

(4:43 – 5:17 - особисті фото героя під час життя в окупації, демонстрація відео з особистого архіву, фото української символіки, на задньому фоні герой продовжує розказувати історію)

4:43 Але я все таки продовжував їздити от і десь місяців п'ять я з цією музикою, гімнами, з калиною, з усіма музиками українським, народними піснями я продовжував їздити і підтримувати наших херсонців, підтримувати їх і піднімати настрій, все-все оце надавало сил і віру в нашу у нашу перемогу нашої армії **5:17**.

(5:18 – 5:24 - демонстрація відео, на якому герой їздить з українською музикою окупованим Херсоном)

5:25 Кожного дня виїжджав як на мінне поле, тобто ти знаєш, що ти виїхав, а повернутися ти можеш і не повернутися тебе можуть забрати, в підвал кинути – це було дуже страшно, але ну як кажуть страх він, це така річ що переборюєш його, потроху переборюєш, привикаєш до цього і окупанти підходили. Були так моменти, що... **5:56**

(5:57, закадровий голос)

Які?

5:59 Ну що вони гроші самі кидали. Були такі моменти і дуже багато, були такі моменти, але я не знаю з якою ціллю вони кидали гроші. Наші люди, які там стояли і бачили це питають:

- Миколаїч, а що це було?

Ну я говорю:

- Не знаю, що це було, але гроші є гроші, вони не пахнуть.

І для наших військових вони завжди були як допомога **6:28**

Плашка: Знущання загарбників над українцями (6:31-6:42)

6: 29 Що я можу сказати про Херсон? Дуже тяжко, дуже тяжко і з переслідуванням. Ти мог іти по вулиці і десь хтось щось побачив, що ти не так подивився на той плакат, а в нас же було ще досить довго плакати із українськими гаслами і українські прапори. І там десь ти щось не так подивився, щось ти не так і ро.., сказав щось і все, могли тебе зразу забрать і в підвал і там вибивалося все що їм потрібно було. Тобто були катування були все, що тільки можна було, щоб тільки за запроторить людину в підвал. Перші дні поки в підвал садили я просто не дуже боявся цього, але вже потім коли мої знайомі побували там і розказали, що там про, як там катують, як там знущаються над людьми мені вже потім стало дуже страшно. Чому? Потому що ну все таки 75 років і я міг би не витримати цих катувань тому я, я просто дуже злякався з цього. Били палками по п'яткам. Потім, якщо цим вони не домагалися того що вони хотіли, вони вже потім електрошоками, на полові органи, на ушні: на мочки ушей, а якщо на мочки ушей, то це вже дуже- дуже сама тяжка. Чому? Тому, що шок на мочки ушей зразу віддається на кору головного мозку і отримується інсульт, інфаркт і так далше – людина стає неконтрольована. Ну це вони в основном старалися зробити до референдуму, до того, щоб можна було залякати людей і щоб люди пішли на референдум. Вони запустили своє російське телебачення, але мало його хто дивиться . **(8:53)**

Плашка: Мародерство по-російськи (8:56-9:07)

8:54 В самому місті жили дуже багато орків, росіян дуже багато жили. Вони там розселилися і по квартирам і по школам, міліції, там погран застава, в таких великих приміщеннях. І орків взяли в облогу от і їм ніде було, а орків було занадто багато, тобто до 20 тисяч військових, а їх треба було чимсь годувати, тому мародерів дуже-дуже багато

(9:31 – 9:40 - демонстрація фото знищеного торгового центру)

У нас був розбитий торговий центр, дуже великий торговий центр був розбитий і пограбований от. Також були розграбовані магазини всі, які там були такі продовольчі і промислові – все було пограбоване. Дуже-дуже мародерили, особливо у сільських місцевостях. У місті так якось не так, тому що квартири, там багатоповерхівки, а в сільській місцевості там вигрібалось все. Інколи так от зустрічаєш: «Чого ти прийшов?». Ну в основному грошове забезпечення, але і те грошове забезпечення, що їм пообіцяли вони не отримували, тому інколи: «Так коли ж уже ваші прийдуть, щоб ми в полон здалися, щоб додому поїхати?». Були і такі розмови **10:32.**

Плашка: Конфлікти між окупантами (10:35-10:47)

10: 33 Бували такі випадки, коли вони між собою перестрілювалися: буряти, кадировці там між собою ділити не могли поділити те, що награбили. Було там кадирівські бригади, кадирівські підрозділи стояли і не давали цим же бурятам, цим же росіянам, які хотіли відступати або здаватися, не давали їм цієї можливості вони розстрілювали їх, тобто там заградотряди такі були і з кадирівців. **11:09**

Плашка: Шлях до Запоріжжя (11:11-11:20)

1:09 Орки вони майже не погрожували ніколи, погрожували в основному наші колаборанти. Не знаю як я витримував дуже довго я витримував – десь 6 місяців я витримував, але потім уже пошло

переслідування і мені хоч не хоч потрібно було виїжджати. Підійшов один із представників російської федерації, він показав російський паспорт, от, і потім показав свідоцтво ФСБ. Ну і говорить:

- Так, ти деда їздиш крайні дні, вже даліше тобі не буде.

Ну я так зрозумів, що вони хотіли мене забрати до референдума, щоб, щоб мене показати на референдумі, що я там голосував чи щось таке робив, але мені товариш допоміг. Бистренько зібрали мене і два дні я іще пере, переспав в іншій квартирі, в зовсім іншій квартирі, а потім на третій день мене відправили, переправили на лівий берег, а потім уже на автобус і я вже виїхав на Запоріжжя. Мене зустріли запорізькі волонтери і все зробили для того, щоб мені тут все сподобалося. Мені запорізькі волонтери все-все роблять для того щоб я продовжував займатись тим, чим я займаюсь зараз **12:52**

12:53 – 13:03 - фото, де герой збирає гроші на ЗСУ у Запоріжжі.

Юрій Коноваленко, історія Пологівського міського голови

(0:27, закадровий голос, текст на екрані)

Місто Пологи, Запорізька область

3 березня о 15:30 загарбники почали штурм міста

Населення близько 20 тисяч людей

Евакуйовано близько 80% населення

(0:45; закадровий голос)

Юрій Коноваленко, 58 років. У рідному місті Пологи проживав все життя, працював на посаді міського голови. Не витримавши утисків та погроз з боку окупантів разом з сімєю був вимушений виїхати до Запоріжжя. І це його історія

Титр: Юрій Коноваленко, 58 років, м. Пологи, в окупації понад півтора місяці.

Плашка: Життя до війни (1:05-1:14)

1:04 До війни я і зараз виконував обов'язки, був обраним Пологівським міським головою декілька скликань. Тому війна застала мене саме на посаді Пологівського міського голови **1:16**

Плашка: Ранок 24 лютого (1:18-1:27)

1:17 Близько 5 години ранку мені зателефонувала директор нашого комунального підприємства, яка забезпечувала перевезення дітей до шкіл. Повідомила, що над селами пролетіли ракети, просила прийняти рішення що ми робимо. Ми не розуміли що відбувається. Буквально через декілька хвилин, відкривши інтернет, ми почули про тещо по Запоріжжю і по інших містах України були нанесені бомбові удари, що почалася війна. Звичайно це був шок. Відразу прийняли рішення, що в цей день ніхто нікого нікуди не везе, щоб не дай Бог небезпека над дітьми не нависла. І за годину був на роботі, і далі вже відповідно до законів військового, воєнного часу. Хоча в цей день в нас ще була сесія, на якій ми приймали багато дуже важливих рішень. Ну по-перше, в цей день був виданий указ про введення воєнного стану і відразу ми всі, як працівники державних органів, місцевого самоврядування були підпорядковані роботі саме в умовах воєнного стану. Було прийнято рішення про призупинення діяльності закладів освіти, дошкільних закладів, позашкільних закладів, щоб не наражати на небезпеку нікого. Почалися вживатися заходи необхідні саме для збереження фонду документів, працівники почали виконувати свою роботу саме в цьому напрямку, щоб зберегти майно, зберегти життя. Ну а далі відповідно все відбувалося по відповідно до указу. Що стосується вибухів, то до 2 березня на території громади вибухів, бойових дій не відбувалося. Так що вибухи ми вперше почули 2 березня. Паніки принаймні по місту не було, найскладніше було перевестись всім жити в умовах воєнного стану, тобто магазини, лікарні, автотранспорт, робота заправок, тобто черги почали невеликі утворюватися, тому що підвезення вже пального на заправки не було. Найскладніше звичайно було перелаштувати себе морально, що це вже воєнний стан, що комендантська година, що лунали сирени, і на них треба було реагувати, треба було ховатися десь. Тому це, оце було перші дні, це було налаштування саме от такого, всі люди на це налаштовувалися. **3:56**

Плашка: Перші вибухи та місто під окупацією (3:58-4:07)

3: 57 Десь близько там 11-12 години 2 березня пролунала тривога, і перебуваючи на своїх робочих місцях разом з жителями ми всі пройшли в найпростіші укриття, це в підвали, які були в нас

поруч у кожного, де хто міг бути. І в цей час перебуваючи у підвалі пролунав вибух, був підірваний міст, який на дорозі Запоріжжя-Маріуполь, над залізничною колією. Це найперший. Відлуння було дуже велике, розмови були що там по місту вже йдуть прильоти. Але це був міст. Але основні удари пішли це 3 числа вже. 3 березня близько після 13 години уже почалися над містом бути прильоти. Тобто ну над містом пролітали снаряди в одну іншу сторону. Штурм десь близько 15 години розпочався. Є інформація, що хтось все-таки допоміг їм обійти лінію центральну нашу по місту, щоб там де їх чекали найбільше вони обійшли їх околицями, через річку, через там такий місточок, який як правило особливо ніхто не використовує, і оцей штурм відбувався от там з 15 години по місту вже постріли, танкові постріли, кулеметні постріли. І вони пройшли великою колоною через місто, перейшли на село Пологи, там от в місті був вже перший бій, який ми всі чули і бачили. І були вже перші руйнування, і перші загиблі. Справа в тім, що першими на території нашого Пологівського району окупанти зайшли в Молочанський Токмак, оскільки в Молочанське знаходиться одна з найбільших підстанцій електричних. То світло в громаді пропадало там 28, першого, потім його там за півдня відбудовували, поновлювали це світло, знову відновлювався зв'язок. Але другого числа десь близько 13 годині в результаті пошкодження високовольтних ліній в районі Молочанської-Токмака, весь Пологівський район, практично весь район і громада в тому числі опустилися в п'тьму. Ще декілька годин працював зв'язок на акумуляторах, потім це все зникло і найприкріше що відновити його не можна було поскільки пошкодження були на лінії зіткнення, саме от на території Токмака і Молочанська. Світла не було з 2 березня ну і зв'язку практично теж не було. Де ледь -ледь у когось пробивався з Оріхова зв'язок. Тому, ні світла, ні зв'язку не було. Спроба запустити... ну зв'язок телекомовський проводний працював, вони запустили генератор. Всі в кого були дротові проводні телефони ще можна було зв'язок тримати, ми саме цим і користувалися. Тобто з цих телефонів можна було подзвонити там і в Запоріжжя, і в інші міста, а мобільними телефонами практично користуватися не можна було. І лише з 12 по 17 березня, вже перебуваючи в окупації, нам вдалося відновити разом з працівниками РЕМу, з моїми працівниками, подолавши всі ці кілометри високовольтних ліній, знайшовши пориви, відновили це десь аж з 12 по 17. У когось з'явилося світло 12 у когось 17. Звичайно як результат відсутність електроенергії – це відсутність води, поскільки свердловини і насоси працювати не могли. Тому це було дуже найскладніше, всі в кого були опалення. В нас в місті в усіх індивідуальне опалення. Це було величезною проблемою. І саме в цей період в багатьох квартирах, закладах було холодно, тому що наявність газу це лише газова плитка, а опалення не можна включити. Електричне опалення в кого не було. Тому ці 10-14 днів в плані комунального виживання, я не говорю про воєнні дії, були ну дуже складними. Десь нам вдалося разом з підприємствами, з МНС і нашим благоустроєм привозити воду, десь люди брали в колодязях, десь до річки ходили. Ситуація була дуже складна. Ну я ж кажу що лише разом з РЕМОМ нам вдалося от з 12 по 17 відновити по місту електроенергію по всій громаді. До 2-3 числа магазини працювали, більш-менш можна було все заpastися, придбати, хоча ажіотаж пішов, але після того як 3 був штурм, були пошкоджені там магазини, на жаль, магазини припинили свою роботу. Деякі магазини, в які були прильоти, люди почали йти і в магазинах, аптеках забирати те що там лежало, тому що ні охорони нікого не було. Ми спробували зупинити людей. Але мої заклики особисті в принципі для багатьох були марними. Люди брали. Що робили ми? Ми буквально з 24 числа разом з нашими сільгоспвиробниками і переробниками заготували близько 25-30 тон муки, закупили картоплі. Все що можна було завезти до лікарень завезли, а потім пока не було електроенергії і не можна було на пекарнях випікати хліб роздавали муку жителям. Звичайно всім її не вистачало, але роздавали. Як тільки відновили електроенергію ми відразу відвезли всю муку на приватні пекарні, вони почали випікати хліб і вкладати в вартість хліба лише свої затрати, без муки, і ми машинами міської ради, технікою наших жителів місцевих грузили цей хліб і розвозили по магазинах. Декілька днів спочатку була просто роздача. Ну а потім зрозуміло, що цей хліб по якійсь там мінімальній ціні, там 15-20 грн продавався і люди в принципі були черги, був ажіотаж, але протягом тижня ми цю ситуацію наладнили. Складніша була ситуація з селами, тому що після того як зайшли окупанти, вони поставили блокпости, провозити машини з хлібом було дуже важко але намагалися возити, Ну якщо в місті це було трішечки там перше буквально день два було відчувалося цей ажіотаж, то далі з хлібом ситуація наладилась. Складніше було з іншими товарами які були розкупилися і вони просто не завозилися, тому що частина підприємців які тримали магазини, вони теж виїхали з міста. 7 на 8 березня відбувся основний штурм, коли вони зайшли практично повністю місто кругом не лише шлях пробити собі, вони зайшли відразу. Були зруйновані центр міста, там лікарня, школа, типографія, редакція газети «Пологівські вісті», автовокзал, прилеглі території до військкомату. Відразу були встановлені по місту блокпости близько

8, вони там міняли більше-менше на всіх перехрестях стояли блокпости, почалася жорстка фільтрація. Спочатку я говорю при штурмі було вбито декілька людей, які там не зупинилися на блокпосту, яких вони завертали. Потім була жорстка фільтрація, перевірялося все: телефони, одяг, наколки, сліди від там автомата, де на плечах були перевірявся, особливо це чоловіків перевіряли. Спочатку вони говорили. Що ми прийшли вас визволити, ну а потім коли почалося відбирання, заселяння в будинки жителів всі зрозуміли, що ну і так розуміли, але їхня поведінка була дуже жорстка. Були представники різних національностей перевіряли, ну от 6 блокпостів, на кожному блокпості перевіряли все що є. По місту рухатися можна було, але уже обмежувався рух. Ну я вважаю, те що вони прийшли на нашу територію це вже злочин. Ну звичайно, коли тебе кожного разу роздягають, перевіряють, відбирають там відеореєстратор, там годинник у мене забрали, а в людей там інші речі забирали. Тобто звичайно таке було. Потім почався обхід по квартирам, по будинкам, в пошуку зброї, бандерівців і так далі, кого вони шукали. Тобто вони заходили в квартири, будинки, перевертали дитячий одяг. Ну все, все що можна перевернути, шукали зброю. Десь виходили, десь забирали ще когось людей, тому ну дуже, дуже важко, дуже так принизливо було перебування. Вони просто стояли на всіх блокпостах, і люди проходячи через блокпости, вони, перевіряючи говорили там, що з 5 години ви не можете виходити на вулицю до 6 години ранку. Хоча в нас був свій комендантський час. Основна їх комунікація, що вони прийшли нас визволити, що ми цього не розуміємо, нас прийшли визволити а ми чомусь цьому не раді, ще чинимо опір. Але вони це заходили на ринок, заходили в магазини, йшли по людським гаражам відкривали гаражі з-під тим що вони шукають зброю. Ну а далі забирали особливо там де господар не міг прийти відкрити це все робилося це все забиралося відкривалося. Так само було в квартирах будинках, особливо там, де люди вже виїхали не було, це було відразу. І так поступово десь заселялися, десь, ну я не знаю чи можна це називати мародерством, там мародерство є своя термінологія. Я називаю це звичайним грабіжом, грабували просто грабували. Тому що вони з зброєю, опір чинити їм ніхто не може. Просто забиралася техніка, машини забиралася, особливо ВАЗи, виробництво ВАЗ. Це забиралося. До 7 березня лікарня працювала в звичному режимі, так під час бомбардувань лікарі і пацієнти ховалися в підвал, в сховище можна було заховатися. Далі потім поверталися. Але 7 вранці при штурмі міста основна частина лікарні стаціонар був зруйнований. Всі вікна були вибиті, враховуючи що була відсутність тепла, поскільки електроенергії не було, в лікарні було холодно, але за декілька там днів ми знайшли плівку, позабивали вікна. Перед війною ми придбали встановили генератор, тобто в лікарні стаціонарі було світло, десь можна було камінчик включити. Тобто пацієнти могли перебувати до 2 квітня. 2 квітня вранці зайшли військові, всіх лікарів, всіх пацієнтів вигнали на вулицю, лікарі змушені бути на вулиці, їх не пустили і вони там створили свій військовий госпіталь, і тому для жителів міста з цього дня практично припинилося надання стаціонарної допомоги. Що стосується роботи первинної санітарної допомоги: частину приміщень вони дозволили зайти нашим лікарям і приймати пацієнтів. З лікарями було дуже складно, щось ми там забезпечували щось нам почали перевозити передавати із Запоріжжя. Ще пока нормально пропускали ми все це везли в лікарню, його роздавали людям. По території лікарні було розвішано таблички «Замінована територія». В денний стаціонар пройти вже неможливо було, практично користувалися лише поліклінікою. Ну десь зараз так. Лікарі змушені були виїхати, більшість, більшість повторює лікарів змушені були виїхати до Запоріжжя, до інших територій, тому що у них можливостей взагалі виконувати свої обов'язки як лікарів практично не було. 7 березня обстріли по місту велися щоденно, практично безпечного місця не було. Прильоти були там діти йшли по вулиці, прильот на вулиці о 9 годині ранку, там загинула дитина, прильот в будинок приватний будинок є, багатоповерховий будинок. Тобто безпечного місця, міста не було, обстріли були щоденні, щоденні вони і зараз так само продовжуються. Але тоді на першому етапі ну мабуть основне було їхнє це залякати нас максимально і люди почали виїздити. **17:20**

Плашка: Дорога до Запоріжжя (17:23-17:32)

17:21 Виїхати відразу я не міг тому що треба було як міському голові забезпечити необхідну життєдіяльність міста, я розумів що крім мене ніхто його самостійно не зробить, тому що я завжди то супроводжував працівників РЕСу, комунальних наших служб. Пока як тільки ми відновили воду електроенергію, при обстрілах вона знову зникала, ми її знову відновлювали от. Ми забезпечували вивезення дітей з притулку, які перебували в нас в притулку, дякуючи обласній державній адміністрації, автобуси прийшли, довелося на постах домовлятися. Вивезли дітей в кінці березня. Потім організували лінію видачі гуманітарної допомоги на базі нашого притулку. Він уже був пустий. З Запоріжжя нам з боку обласної державної адміністрації районної наших волонтерів вони привозили

нам туди продукти ми їх з жителями фасували і щоденно там 500-1000 наборів роздавали. Поки окупанти не викликали і не говорили не вимагали співпраці з ними, а лише ми займалися комунальними справами, ну ми цю роботу робили. Але коли я зрозумів, що є небезпека мені вже почали говорити, що мене там розшукують спецслужби їхні і що прийдуть за мною, тоді я 11 квітня вранці своєї сім'єю, і разом з людьми, ми колоною їхали і за мене з працівниками нашої служби, держаної служби з надзвичайних ситуацій декількома бусами вивозили людей і от тоді 11 квітня і виїхав. Як і всіх жителів, які виїжджали в цей час у нас один був з автобусом організовані виїзд, тому що всі автобуси які були на території, вони були зруйновані і перші дні війни. Шкільні наприклад щоб вивозити автобусами людей, тобто люди виїздили більше своїм автотранспортом, в нас одна колона була лише один раз була гуманітарна колона. Вона складно виїжджала, але виїхала. Далі всі виїздили от таким шляхом і як всіх перевіряли. Ну 6 блокпостів я вранці ми проїхали, я думаю якби вони от впізнали мені що я міський голова, я думаю щоб мабуть не виїхав, але на тих блокпостах ну вони так мінялися мене ніхто не узнав. Перевіряли як всіх там знімали одяг, дивилися на татування, військовий квиток, телефон перевіряли. Їхали практично цей час були обстріли над трасою пролітали там снаряди, але їхали тому щ ну було бажання виїхати на підконтрольну територію України. Тому перевіряли на кожному блокпосту, питали по-різному. На останньому наприклад блокпосту стояв, ну я не знаю чеченець, ценгуш там, я не національність не можу сказати. Коли він відкрив машину на задньому склі за занім сидінням у нас лежали дружина забрала ікони.

Коли він спитав:

- Що то?

Вона сказала:

- Ікони.

Він каже:

- Православні.

Вона сказала:

- Да.

Він відразу закрив машину і відійшов. Мабуть в цей момент тобто це був останній блокпост уже перед виїздом на Оріхів. Ну ви знаєте, в машині були і чоловіки і жінки ну сльози радості були в усіх точно. І в чоловіків, і в жінок. **21:01**

Плашка: Життя на підконтрольній території (21:03-21:12)

21: 02 Так, ми в Запоріжжі нам наші підприємці виділили приміщення. Міська рада, ми передислокувалися, здійснюємо свою діяльність. Забезпечуємо роботу закладів наших освіти, культури, охорони здоров'я. Тобто десь прості, десь школи працюють дистанційно, садочки дистанційно. Ми забезпечуємо їм виплату заробітної плати. Наші лікарі працюють теж, хто де по Запоріжжю. Наше підприємство первинки «Новамед» теж працює тут. Ми з ними комунікуємо, забезпечуємо їхню діяльність. Але основна наша сьогодні діяльність – це забезпечення гуманітарної допомоги. Спочатку пока була можливість, десь до вересня місяця, ми разом з нашими підприємцями-волонтерами, які нам допомагали, транспорт надавали ми направляли дуже багато гуманітарної допомоги на Пологи. На жаль, ми розуміємо, що її недостатньо було. Але по на.., тим міркам, ми розуміємо ми десь передали на Пологи близько 25 тисяч наборів. Інше питання як кому дозволяли їх там, до кого вона доїжджала. Але до вересня це було. Ми його приймали, фасували, грузили і відправляли. Те саме ми робимо зараз для жителів нашої громади. Намагаємося щомісячно надавати гуманітарну допомогу у вигляді продуктів, дещо менше гігієни, там текстиль. Ну все що ми зможемо, можемо отримати, ми намагаємося роздавати нашим жителям. Ну от сьогодні в нас зараз теж відбувається видача гуманітарної допомоги. Що стосується ситуації, яка пере.. відбувається на території нашої рідної громади, інформацією ми володіємо, на жаль, зв'язок все гірше і гірше, десь він на російський переходять люди, десь український зв'язок. Росіяни слідкують за тим щоб наші жителі звідти не телефонували, вживають різних заходів, в тому числі там і каральних заходів, перевіряють телефони і все інше. Але люди якось зв'язуємося, зв'язок маємо практично кожного дня по різних каналах. Десь він не зовсім об'єктивний, але тобто, але знаємо, ведемо щоденний облік зруйнованого майна, люди повідомляють ми ведем цей реєстр, направляєм його, він у Державному реєстрі. Щоб коли ми повернемося, щоб ми вже точно знаємо, що в нас зруйноване. Ну по-перше, навіть думок інших немає стосовно повернення, і такі думки що ми обов'язково повернемося тільки нам дозволять це зробити служби наші, як тільки дозволять. І такі думки в абсолютної більшості жителів нашої громади. Зрозуміло, що відновлення, відновлення все що можна відновити – це і гуманітарна допомога тим хто

там був і потерпає від цих умов, ну і звичайно коли ми переїдемо, ну і безпекові заходи, які необхідно провести, ну і забезпечити саме необхідне людям для проживання. І як мер і як житель переступивши лінію території своєї громади я вважаю, що це вже я дома, тому власна власний будинок власна квартира це так, але от я думаю що ми всі зайшовши на звільнену свою землю будемо мабуть цьому найбільше радіти і йти нікуди не треба – це наша земля. **24:29**

Історія незламності тимчасово окупованого м. Дніпрорудне

<https://www.youtube.com/watch?v=FyIF-TddaTY>

(00:28, закадровий голос, текст на екрані)

Дніпрорудне, Запорізька область

Населення понад 18 тисяч людей

Повністю окуповане 12 квітня 2022 року

Евакуйовано близько 10 тисяч людей

(00:46, закадровий голос)

Людмила, 47 років, до початку війни працювала директором у школі, пробула в окупації понад два місяці і ось її історія.

Титр: Людмила Герасименко. 47 років, м. Дніпрорудне, понад два місяці окупації

Плашка: Життя до війни (00:59 – 1:08)

00:58 До війни я все своє життя пропрацювала у школі. Колись 27 років назад я туди прийшла вчителем і півтора року тому я очолила найкращий колектив і стала директором школи. Все моє життя присвячене освіті. До війни я була зовсім неготова, скажу відверто і, навіть, якщо б я знала, що є якісь плани нападу, мені здається, я б теж цьому не вірила. Тому війна мене застала зненацька. Я була настільки заглиблена в свою роботу, що крім освіти ніколи було цікавитися іншими питаннями. Вдома розмов про це у нас не було, і 24 лютого просто на мій телефон подзвонила працівниця, дуже схвильованим голосом, не дуже громко, але дуже схвильовано вона казала:

- Людмила Іванівна, війна!

Яка війна я не розуміла, вона знов повторювала:

- Людмילו Іванівно, війна.

Ну моя свідомість звісно це не сприймала. Я спитала:

- У кого війна?

Вона сказала:

- У нас.

Ну для мене це взагалі було незрозумілим, але я швидко зібралася. Діти були на канікулах і я зрозуміла, що нам треба готувати школу. В школі у нас є укриття і, що, якщо дійсно війна, то нам треба зібратися і бути до цього готовим. Цікаво, що думок виїжджати не було зовсім. Були думки як залишитися у місті і допомагати місцевим мешканцям, нашим дітям, школярам, батькам. Всі думки були лише про допомогу. З першого дня ми облаштували укриття власними силами, перевозили на своєму транспорті мати зі всіх шкіл. Війна у Дніпрорудне прийшла досить швидко, буквально з перших днів ми почали чути те, що відбувалося у Василівці поряд. Люди не розуміли, що відбувається. Дуже багато людей приходило до нас в укриття. Бувало так, що за добу ми приймали ну десь близько 700-800 людей. Важко було? Ні. Працювали на якомусь такому ентузіазмі, в якихось своїх силах. Я не знаю звідки цей брався ресурс, але на початку десь 10 днів або 2 тижні я зовсім не виходила зі школи. Цілодобово я була там, щоб забезпечити хоча б мінімальні умови для тих, хто хотів переховатися від війни. Люди приходили, уходили під час сирени, а потім стали взагалі залишатися. Вони сприйняли укриття, як домівку. Цікаво те, що спочатку люди вибухів боялися, а потім, коли був період і почалося таке затишшя у Дніпрорудному люди порозходилися по домах, але почали повертатися в укриття. Я дивувалася, ну чого? Все тихо, можна бути вдома. виявилось, що люди стали боятися тиші, і, мені здається це найстрашніші речі, які відбуваються з людьми. Але свідомість зовсім не сприймала і ніхто не хотів вірити, що у 21 столітті, у цивілізованому світі може відбуватися війна **(4:50)**.

Плашка: Оборона Дніпрорудного (4:53-5:02)

4:51 Навколо цієї війни згуртувалися дуже швидко. Дуже швидко, власними силами виходили, будували барикади. Ми допомагали забезпечити гарячим там хто харчуванням, хто чай, хто каву, хто одяг зносились. Да, відома історія, коли мешканці Дніпрорудного голими руками зупинили, розвернули російський танк. Багато там було і моїх знайомих, звісно, і моїх родичів. Не можу сьогодні назвати цих імен, дбаючи про безпеку цих людей, але настільки були згуртовані дніпроруднівці, що в той час ну я завжди ними лише пишалася. Я була свідком цієї ситуації, тому здебільшого звісно чоловіки там стояли під нашим мостом, не допускаючи російську техніку. Тоді все було згуртовано і організовано місцевою владою. Тому що поряд з цими людьми був наш мер – Євгеній Сергійович, і влада об'єднала, і разом всі протистояли. Щодо настроїв... Да, спочатку ну і до сьогоднішнього дня неймовірна віра в перемогу вона залишається, але звісно настрої дніпроруднівців змінювалися. Самий початок – це піднесення, ейфорія, да, додаткові сили, гуртувалися, готували коктейлі Молотова, стягували все в кого, що було. Це було до того, поки в місто не зайшли військові, російські військові. Це було до того поки не викрали мера. 13 березня Євгенія Сергійовича Матвеева – мера Дніпрорудного було викрадено. Досі доля його невідома. **6:55**

Плашка: Місто під окупацією (6:59-7:08)

6:56 Я застала той період, коли місто просто вимерло: маючи мешканців – місто було пусте. Їздили тільки машини з буквами Z. Для мене це тоді було дивно, але по роботі, по своїх особових справах мені в силу свого характеру допомагати людям, я змушена була їздити містом, їздити провідувати свою родину. І було вже досить страшно, тому що, коли я їхала я дивилася весь час у дзеркало чи не слідує хто за тобою. Тому що саме, коли ми вже дізналися історію мелітопольських директорів шкіл, мій чоловік вже почав турбуватися і говорити мені те, що нам напевно доведеться виїхати з міста. Я довго якимось сперечалася і була проти цього. Я думала, я категорично буду на місці, буду в школі, буду зі своїм колективом. Але, дійсно, коли історія мелітопольських директорів стала відомою, ну тут вже було, скажімо вибор був прийнятий на користь від'їзду все таки. Знаєте, я ніколи не думала, що ми доживемо до того, що станемо свідками, коли люди у 21 столітті будуть стояти в черзі за хлібом. Для мене це якимось дикунство, але я стала саме свідком такої ситуації. Коли почалася у Дніпрорудному окупація, за кілька тижнів у магазині зникло все. Продукти не завозилися взагалі, були пусті полки магазинів, банкомати не працювали, готівка у людей закінчувалася. Деякі магазини почали, ну знаходили змогу продовжувати безготівковий рахунок, але Інтернет здебільшого пропадав. Я була свідком того, що люди на руках писали чергу, да, номер на руках не тільки у банк, щоб зняти готівку, але й в чергу за хлібом. В школі після того вже як укриття не було настільки актуальним, тому що народ зникає до всього. Народ зник і до війни, тому вони повернулися по домівках. Ми почали в школі пекти хліб, щоб забезпечити хоча б свій колектив, своїх працівників. Борошна не було взагалі, дріжджів не було взагалі. Тому місцева рада якимось відновила, навіть ті млини у селах, які знаходяться поряд старі ручні млини і звозились пшеницю, перемелювали і тоді нам привозили цю муку. Дріжджі теж десь знаходили на спиртовій, абсолютно вони були негодні для тіста, але оцей запах хліба по школі ну я напевно буду його пам'ятати все життя. **(10:31)**

Плашка: Мародерство в місті (10:35- 10:44)

10:32 Ми знаємо про викрадення людей, починаючи з мера нашого міста. Я знаю не одну історію, які мені розказали, поділилися, тому що коли я виїхала з міста я мала змогу говорити. Люди, які залишаються у Дніпрорудному бояться навіть зараз не те, що говорити, а й думати. Мені відома історія людини, яку просто серед білого дня схопили військові, доля якого до сих пір невідома, хоча родичі зверталися вже до всіх інстанцій, писали всюду. Людина просто йшла з дитиною, йшла виконувати свої посадові обов'язки, він був працівником однієї з установ. Підійшли четверо військових, нічого не кажучи, просто його повели у будівлю, де поруч з нею він знаходився. Дитина залишилася надворі. Долучилася потім сестра його до пошуків. Вона прийшла до цієї будівлі, просиділа до вечора, але вона не бачила, щоб його звідти виводили. Вона зверталася і ходила до комендатури і по сьогоднішній день ходє. Інформацію про людину ніхто не дає. Людина була викрадена 2 липня. Пройшло вже чотири місяця, родичі не знають, що з ним і де він. Таких історій, на жаль, не одна. Теж знаю історії своїх знайомих, які розказують про те, що в їх квартиру заселилися. Просто взяли ключі у сусідів під дулом свого автомату. Дачі, які поряд у людей, на них заселилися. Наша школа... Про неї певне найскладніше мені сьогодні говорити, тому що все моє життя пов'язане саме зі школою. Коли я виїхала з Дніпрорудного, я була впевнена, що школі нічого не загрожує, але спочатку прийшли зняли український прапор. 3 травня з'явилися до закладу освіти, на місці ще

знаходилася на роботі секретар. Почали вимагати списки вчителів зі всіма адресами, контактами. Ми намагалися, ну скільки можна і ці списки не давали, але ми розуміли, що все одно вчителів будуть якимось чином викликати або щось пропонувати їм. Потім за літо почали виносити зі школи і вивозити все, що вони бачили. Приходили в школу, наші працівники знаходилися на робочому місці, погрожували. Приходили колаборанти разом з військовими, погрожуючи виносити все зі школи, в якій я працюю. Школа, яка мала капітальну базу матеріальну, оснащення – вона зараз вся розворована. Навіть килим, який у нас вже не був у використанні він теж чомусь їм знадобився. Вивезли все: парти, вивезли меблі, у нас була сучасний, сучасні всі меблі, кабінети. Останній кабінет ми облаштували лише на кінці, в кінці грудня і потім, коли я бачу як я дізнаюся про інформацію. Коли там працювали наші робітники і вони звісно мені докладали, що з'явилися військові разом із колаборантам Сальніком, який начебто там взявся очолювати освіту і ну вивозили. Ну, наприклад, там прийшли забрали всі комп'ютери і ноутбуки, вивезли там всі телевізори, потім почали вивозити там меблі, вивозили всю документацію, причому вони її знаходили, документація була схована. Примушували вчителів, робітників дитсадочків повертати, наприклад, ноутбуки ми видавали для роботи вдома, все повертати. Мою працівницю, завгоспа школи, під час виїзду на підконтрольну територію на першому блокпості ще не пропустили, її затримали, забрали паспорт, відправили до комендатури, попередили, що завтра вона повинна з'явитися в школу, щоб вони подивилися чи нічого ми не вивезли з їхнього майна, розумієте. Наступного дня у школу прийшов їх міліціонер Лисенко і Поляков, пройшлися по школі, подивилися обладнання, сказали: «Ну добре», віддали їй паспорт і лише потім вона змогла виїхати. (16:16)

Плашка: Референдум (16:19-16:27)

16:17 Як мені відомо, я не знаю людей, які є в моєму оточенні, щоб вони брали участь у псевдо референдумі. Лише тоді зайшли російські військові і заселилися на декілька днів. Вони, навіть, сняли стелю у вестибюлі, облазили всі кабінети, боячись напевно, що десь закладена вибухівка, яка зможе завадити їм. Цьому псевдо референдуму завадила не вибухівка, а наші люди, які на нього просто не з'явилися. Я знаю як проводився референдум зі слів своїх знайомих, своїх родичів, які там живуть. Ходили представники, навіть не можу сказати українські люди – колаборанти. Поряд з ними обов'язково, обов'язково були військові. Якщо ми говоримо про Дніпрорудне і поряд, наприклад, село Балки, ходили не в кожную хату, і не в кожную квартиру, але ходили стукали. Знаю, що люди не відчиняли двері, знаю, що люди свідомо не йшли на цей декоративний референдум, я не знаю як його називати. Знаю, що більшість українських людей, які там залишилися не брали участі в ньому. Звідки результати у них показові, ну ми знаємо звідки – це просто профанація якась результатів. А так дійсно референдум їхній був проведений під дулом автомата (18:07)

Плашка: Виїзд на підконтрольну територію (18:09-18:18)

18:08 Вікна мого дому виходять на ту площадку, звідки я з вікна завжди могла спостерігати як формувалися оці гуманітарні колони. Я бачила як зранку вистроюється ця черга з автомобілів з маленькими дітками, як чіпляли ті білі тряпки на машину, да, клеїли Червоний хрест, думаючи, що це якимось чином забезпечить їм безпековий проїзд тією дорогою життя, як ми називаємо. Для мене це було так болісно, я розуміла і ставила собі питання: «Ну чого люди уїжджають з рідного міста? Куди їдуть?». Ну я так для мене це було болісно. І пройшло зовсім небагато часу, коли навпаки для мене стало болючим питання: «Чому люди не виїжджають зараз, коли там діє окупаційна влада?» Коли там вже висять російські, ну не можу навіть назвати їх прапорами, тому що я не вважаю Росію тепер державою. До виїзду, коли було прийнято це рішення, да, то відверто скажу лише один телефонний дзвінок пробудив мене і поставив останню в моєму сумніві виїжджати чи не виїжджати. Це була пропозиція або переховати мене десь або і іншого або вони не пропонували, тому я прийняла рішення, що я не хочу ховатися десь у підвалах, що я зможу робити звідти – я прийняла рішення виїжджати і я тоді ще не розуміла, що я зможу більше зробити на підконтрольній Україні території. Тому ми з чоловіком зібрали одну невеличку сумку, куди поклали лише документи. Ми не знали як ми проїдемо, чи проїдемо ми. І це не було, ми навіть не знали куди ми їдемо. Головне для нас тоді було – виїхати. Порівняно з тим, що я знаю як в подальшому ця дорога була, ми виїхали не так складно, тому що це був лише початок евакуаційної цієї дороги життя. Звісно було й страшно, тому що ти не знаєш, що тебе чекає на кожному блокпості російському. Крім перевірки документів, перевірки твоєї машини, перевірки твоїх особистих речей у сумки, перевірки мобільного телефону твого. Але, я знаю історії гіршого виїзду, тому для нас тоді, звісно це було складно: всю дорогу я їхала, тримаючись за ручку

двері автомобіля, інколи плачучи, тому що ми їхали, коли відбувалися вибухи і для будь-якої людини, навіть для сильної, а я вважаю себе сильною людиною, навіть для сильної людини це було страшно. Було страшно бачити вже понівечені і розбиті будівлі, було страшно бачити снаряди, які просто стирчали із землі і вони були нерозірвані. Ми їхали полями і ми не знали, що на цих полях чи десь є міна, чи десь поблизу є російські військові, які зараз відкриють вогонь, нічого ми не знали. Але було бажання виїхати, тому що я розуміла для себе, що жити під окупацією я особисто не зможу. Історії інших людей, які пізніше виїжджали, то дійсно вони підтверджують те, як і мої родичі виїжджали вже пізніше, відбирали все: продукти харчування, вимагали кошти за перевезення, наприклад ноутбуку, нахабно показуючи скільки вони хочуть за це, бо вони пояснювали, що ми не маємо права вивозити, наприклад, ноутбуки, але вони не цуралися брати вже те, що їм пропонували. Ну, наприклад, за ноутбук вони хотіли там 5 тисяч гривень. Якщо їм давали дві тисячі гривень і це історія з мого життя, то вони брали. Особисті речі просто вивертали із сумок, до останньої речі твоєї. Чоловіків дійсно роздягали, дивилися татування, пізніше дивилися і оглядали руки. Я спочатку не розуміла для чого, мені пояснили, що таким чином вони дивляться мозолі на руках від зброї, чи як вони там встановлювали. Казати про законність подолання оцих блокпостів я не можу. Все, що на них відбувалося – це беззаконня. Мої емоції були як емоції всіх тих, хто виїжджав, тому що поступово почали виїжджати навіть мої колеги і коли вони мені телефонували, то я вже по голосу знала, що вони на підконтрольній території. І всі говорили про те, що як тільки він долали останній блокпост, а дорога наша складалася так, що ми не знали де останній російський блокпост, і де перший український блокпост. І коли ти вже доїжджаєш і ти націлений ще раз проходити оце випробування, коли ти не можеш навіть слова сказати, не можеш заперечити, тобі в обличчя посміхаються, щось там питають, щось намагаються такого вразливого сказати, а ти змушений мовчати, тому що ти знаєш, що зараз ти знаходишся з тими для кого законів не існує. Коли люди бачать на першому блокпості український прапор звісно це тільки сльози, тільки сльози і все, що в тебе є в машині: солодоші, вода ти готовий віддати все як дяку за те, що просто хлопці наші українські тримають свої позиції і емоції у всіх однакові, у всіх – це сльози щастя, і всі хто говорить ну про свої емоції говорять про те, що Боже нарешті я тепер можу говорити, я можу говорити про те, що я думаю. **25:24**

Плашка: Діяльність в Запоріжжі (25:28-25:37)

25:25 Коли ми сюди виїхали я розуміла, що я не зможу без своїх дітей. Мені треба чимсь займатися, мені треба допомагати і це було пов'язано із моїми батьками, які на той момент залишилися на тій території окупованій, колеги, тоді ще багато залишилося працівників школи на тій території. Я почала допомагати спочатку ліками. І це було досить важко, не важко було їх купити в Запоріжжі, важко було їх передати. У мене дуже така трагічна власна історія, тому що 9 травня у мами трапився інсульт, ну звісно все на тій почві, що відбувалося у країні, треба було терміново передавати ліки. Я не мала змоги 10 днів передати мамі ліки, так само і іншим. До мене зверталися працівники школи, наприклад, комусь зробили операцію, знов треба було ліки передати. Літо, жара, ліки тримають у машині по 10 днів, бувало таке що людину вже виписують з лікарні, а ми лише передаємо ліки, але тепер я розумію, що ситуація ще гірша, тепер взагалі немає змоги передавати ліки. Ліки – це перше, чим я почала займатися і допомагати. Потім до мене звернулася одна мама з Дніпрорудного, чи не могла б я допомогти якось передати дитяче харчування і памперси. Я зголосилася допомогти одній мамі, а ця одна історія потягла за собою і приєднала інших малюків Дніпрорудного. Я звернулася до волонтерів міста Запоріжжя, передавали у будь-який спосіб: я шукала хто зі знайомих їде передавала ними, шукала просто легкові автівки, які виїжджали там і домовлялися з ними, маршрутки, які на той час ще їздили до Дніпрорудного теж зголосилися ну потроху брати і дитячого харчування, і памперси. На жаль, от зараз зовсім немає змоги передавати, хоча потреба є звертаються, батьки звертаються. Я розумію, що діти там наші маленькі і є такі батьки, які категорично не хочуть купляти якісь російські продукти, хочуть саме українських. От наскільки можна разом з волонтерами намагаємося допомагати. **(28:12)**

Плашка: Плани на майбутнє (28:15-28:25)

28:13 Як не дивно, піти у свою школу. Я навіть ну уявляю, моделюю. Я знаю я прийду і там будуть абсолютно голі стіни, але я знаю підтримку своїх колег, я знаю підтримку своїх батьків, я знаю своїх учнів заради яких ми живемо. І ось перше я навіть думала, що коли я буду в'їжджати у Дніпрорудне то я поверну саме на дорогу до школи, навіть не до квартири чомусь так. Це перший і напевно єдиний пункт у моєму життєвому плані, звісно повернутися. І я знаю, що я повернуся, що я

обійму своїх рідних, я обійму колег які залишилися там чекати мене. Звісно це і плани, і мрія і моє життя. Я лише тримаюся на тому, що я впевнена, що я повернуся додому (29:19)

Історія полону бердянського волонтера Азата (російська версія)

<https://www.youtube.com/watch?v=QOXgUb3GNZ4>

(00:27, закадровий голос, текст на екрані)

Місто Бердянськ, Запорізька область.

Окуповане з 27 лютого 2022 року

Населення близько 114 тисяч людей.

Евакуйовано близько 70 тисяч людей

(0:44,закадровий голос)

Азат, 40 років, має дружину та трое дітей. Два роки тому переїхав до Бердянська, Сумської області. Працював будівельником, також чоловік є служителем церкви. З початку війни почав волонтерську діяльність, за що і був захоплений у полон загарбниками, де пробув 43 дні, потерпаючи від тортур. І це його історія.

Титр: Азат. 40 років, м. Бердянськ, 43 дні російського полону (0:46-00:54)

Плашка: Перші дні повномасштабної війни (1:15-1:27)

11:12 Ми проснулись от взрывов, потому что Бердянск, как и многие города были атакованы ракетами и было сначала непонятно что происходит, было сначала, ну в недоумении почему так и что случилось вообще, причина какая была. Страшно, тяжело, потому что есть жена, есть дети, ответственность за них и как поступить, что делать дальше: собрать сумки, бежать сломя голову либо остаться там и быть полезным ну как бы для других. Ну были вот такие как бы мысли, переживания. Были мысли, что это ненадолго, что может быть месяц, ну в течение месяца это все решится и все закончится, но чем дальше, тем ухудшалось то, что происходило. Очень как бы такое, болочий момент по поводу того, как они оккупировали город. Было тяжело смотреть на эту технику с буквой Z, на этих военных в масках, в ихней российской форме с русским триколором ну. Люди собирались на митинги и демонстративно говорили, чтобы они убирались вон с нашей земли, нашего города. Город оказался в оккупации, он был закрыт и многих людей как бы, да не многих, а вообще не выпускали з города, потому что, ну шли бои. И тех, кто пытался выезжать, были такие случаи, что люди попадали под обстрелы, расстреливали мирных жителей. Начались перебои со связью, начались перебои с оплатой обычными карточками, ну по банковской системе, и начался ажиотаж для того, чтобы обналчивать деньги. Собирались очереди по 200, по 300, по 400 человек возле банков и по несколько часов там по 10 по 12 часов. Бывало так, что люди в 4 утра занимали очередь, чтобы вечером, там в часов шесть хотя бы получить какие-то средства, чтобы найти средства купить медикаменты, либо продукты питания. Ну увидев это все это, не только я, но и другие люди находящиеся в церкви откликнулись, и мы решили помогать другим людям, с этого началось как бы моя, и наша как бы волонтерская деятельность. Мы делали чай, а у нас генератор свой как бы в церкви, и мы в больших емкостях, термосах готовили чай, делали бутерброды, хлеб, хлеб с колбасой и выносили туда, и раздавали это детям. **4:20**

(4:21-4:50; закадровий голос, текст на екрані)

З середини березня Азат почав безоплатно евакуювати жителів Бердянська, а також Донецької області. Чоловік самостійно вивозив людей, також був організатором евакуаційних колон. На рахунку волонтера понад тисячу врятованих життів, серед них: медики, освітяни, родини українських військових. Також на тимчасово окуповані території Азат передавав гуманітарні вантажі. 6 квітня окупанти взяли чоловіка в полон на блокпосту в Василівці.

Плашка: Час у полоні загарбників (4:52-5:04)

4:51 Одели наручники, посадили в машину и отвезли. Сначала в Васильевскую комендатуру, а потом на следующий день меня привезли в Бердянск. Но это здание полиции, меня держали там. В подвале там внизу находятся камеры. Не знаю сколько точно, может 12, может 14 камер, но в каждой камере находились люди. С первого дня все началось: сначала меня завели в камеру, а потом вызвали, так сказать, иногда просто не вызвали, а пришли меня забрали, одели наручники, на голову одели мешок брезентовый и повели на допросную, в пыточную. И я это понял, что я только зашел в пыточную все сразу началось. Никто ничего не спрашивал, сначала били, а потом уже начали спрашивать.

Сначала спрашивали, где партизаны и где оружие, которое я привез, но я не имел отношение ни к партизанам, и не к оружию – я вывозил людей. На следующий день опять меня как бы повели в пыточную. Потом на третий день, и на третий день получилось так, что, когда меня побили и пытали током мне перебили немного ногу: я не мог становиться на нее и меня оставили на ночь там из-за вот такого ну как бы состояния физического. Я вот это ночью переночевал в этой пыточной, а на следующий день уже меня под руки, я сам ну тучный немного. Вдвоем там под руки меня взяли и отвели в камеру. После этого где-то 12 дней я не мог ходить **6:57**

Плашка: Звірства окупантів над полоненими (7:00-7:12)

6:58 Били дубинками, били палками, подключали электричество. Самое страшное что было не то что они били там дубинками, палками или этой дугой железной перемотанной, но самое страшное было электричество. Для меня электричество – это был вот как по-украински говорить жах або жакіття. Оно все сжимается, и ты ничего не можешь с этим сделать, ты не можешь убежать, ты не можешь вырваться, ты не можешь сорвать з себя эти провода, потому что ты прикован этими наручниками, на голове у тебя этот мешок, от которого тоже тяжело дышать как раз задыхаешься, сердце выпрыгивает из груди. И то, что, ну переживаешь, думаешь ну побыстрее бы это закончилось, ну пускай уже доведут до конца, что бы закончилось это штука, ну перестал мучиться, но они доводили до определенного пика потом останавливали. Ты отдышался там, я не знаю, время там не исчисляется, и ты не понимаешь сколько времени там проходит то ли одна минута, то ли целая вечность. Вот ты отдышался уже чуть-чуть вроде как, пришел в себя – вроде нормально и вот опять они вот это подключают, и ты просто думаешь: «Когда это уже закончится? Неужели это возможно такое сейчас в 21 веке, чтобы так издевались вот над людьми?» И не важно ты военный или гражданский никто им не дал ни морального, никакого права вот так относиться к людям. Был в мешке, но я так понимал, что это ну три-четыре человека. Пытки проводили в основном люди кавказкой национальности, а вопросы задавали россияне. Мой позывной спрашивали, спрашивали имя куратора, кто у меня куратор. Но не позывного у меня не было и куратора у меня тоже не было. Меня спросили:

- Кому служишь?

Ну как раз в промежутке того, как они бьют. И потом же вот:

- Позывное?
- Но нет у меня позывного,
- Куратор?
- Нету у меня куратора.
- Тогда кому ты служишь?
- Но я служу Богу.

И он такой поворачивается, я так понимаю говорит:

- Пиши – куратор Бог.

Он пишет и опять вот этого вот начали бить.

- Какому Богу?

Я говорю:

-Триединому: Отцу, Сыну и Духу Святому.

Ну это как бы получился как бы получился как каламбур, но я так и ответил понимаете. Были женщины и к некоторым из них были применимы пытки. Мы мужчины, когда ты слышишь, как издеваются над мужчиной я вам так скажу сердце холодеет, но ты не то, что безразлично относишься к этому ты понимаешь, что он мужчина – может пройти это. Но когда издеваются над женщиной и этот виск душераздирающий, этот крик, который там слышен, ты не можешь нормально на это реагировать. И когда пытали девочку, я не буду имени называть, ей 24 года. И пытали током ее, ну просто ты слышишь и понимаешь, чем они пытаются понимаете. И вот не только я и не только ребята з нашей камеры, практически со всех камер кричали: «Возьмите нас, пытайте нас, не трогайте ее!». Были и учителя, наши учителя, женщины, которые не согласились на них работать, они не хотели работать на оккупанта, и не хотели становится под триколор, не хотели преподавать нашим детям надуманную историю России, придуманную про Украину и за это они попадали в застенки. Над некоторыми из них не проводились физические пытки, но проводились моральные, они находились недалеко от этих камер, где проходили пытки, и они все слышали. Иногда это тоже имеет особые действия, когда ты слышишь, как наносятся удары, как человек кричит или стонет – это как бы ни с чем не сравнить, когда человека мучают током вот этот крик. Просто ты понимаешь, что там происходит. Я думаю, эти женщины, которые были там они, тоже это понимали. Мне очень жаль, и я немного зол. Не немного.

Я зол на россиян и за то, что у них нет чести, даже в войне, доблести, то, что есть у нас. В камерах условий, в карцерах практически не было. Было, извините ну ведро и это ведро менялось раз в неделю. Камера, которая рассчитана на 2-3 человека было по 6 по 7 человек, а где 3-4 человека, то могло быть и 10 и 12 и 14 человек, а в основном люди ну пожилого возраста спали на нарах – это не кровати, это – нары железные. Не у всех есть матрасы просто одежды расстелены. Ну молодежь уже такая как я и чуть помоложе мы спали на полу. Подушками нам служили бутылки обычные из-под воды. Распорядок дня — это где-то 7 ну пол 8 был подъем, но подъем каким образом: включался свет в камерах. Кормили два раза в день, кормили с 12 до часу и вечером где-то с 6 до 7.

(14:05 - закадровый голос)

Чем?

14:06 Это либо суп, либо каша, но в основном это были сухпайки украинских военных. Когда они готовили, то, как бы там ни было, я вам скажу, что украинская еда вкуснее. И не предоставляли никаких медицинских услуг или помощи. Ну люди нуждались и им было необходимо эта помощь, но она не предоставлялась. Самым крайним случаем, когда уже на самом деле человек при смерти, то для него могли вызвать скорую, и скорая либо на месте ну производила те манипуляции которые нужны, либо она увозила их этого человека в больницу и тот человек находясь там день-два-три пока придёт в себя, а потом его обратно забирали в эти застенки и дальше продолжали свои издевательства. Когда ты находишься на пытках время исчисляется вечностью: ты не знаешь, ты не понимаешь сколько времени прошло. Но когда это происходит с другими людьми ты. Ну у нас часов не было ну и мы так ну приблизительно ориентировочно понимали где-то час-полтора могли они длиться. **15:35**

Плашка: Повернення з російського полону (15:38-15:50)

15:36 По освобождению, когда они вызвали уже:

- Что ты будешь делать если мы тебя отпустим?

Я говорю:

- Поеду к семье.

- Когда ты поедешь?

Я говорю

- Если отпустите, то я на следующий день уеду отсюда, мне нужно время, чтобы решить вопрос как это мне сделать

И говорят:

- Видимо за тебя хорошо молятся, мы тебя отпускаем, даем тебе 24 часа что бы ты убрался отсюда и что бы тебя больше здесь не было.

И принесли бумаги и под диктовку я писал расписку о том, что надо мной не производились никакие физические или моральные пытки, и со здоровьем у меня все хорошо, никакого вреда мне не причинено все материальные ценности мне возвращены в полном объеме и претензии к российской федерации к военным российской федерации я не имею. Я не знаю почему меня отпустили я вам сразу скажу, ну не знаю я. Отпускают там людей, там они не постоянно их держат, но их отпускают, но есть какие-то временные сроки, которые как бы мы – люди, находящееся в плену об этом как бы уже знали, потому что прошло определенное время и люди подсчитывали, понимали. Ну есть сутки: вот они взяли проверили и типа отпустили или еще что-то. Есть трое суток, 7, 15, 30, 45, 60 и 90 дней. На чем они основываются и ну чем они оперируют, что они отпускают допустим на седьмые сутки или на 60-е, я не знаю.

(17:31, закадровый голос)

Когда вас освободили, выпустили какие были ваши первые действия?

17: 39 Я позвонил жене. У меня украинская связь и там же она не ловит, и я нашел в кафе с символическим таким названием «Файна Юкрайна» и там был вай-фай и подключился к сети вай-фая и позвонил жене и говорю: «Меня выпустили». Мы плакали оба, и она и я и были рады и счастливы, и я был рад слышать ее, и я узнал, что у нее все хорошо, хотя она не меньше настрадалась, и ей было тоже очень тяжело.

(18:24, закадровый голос)

Какой была ваша первая встреча?

18:30 Ну мы были на облаках. **18:32**

Плашка: Волонтери – крила українців (18:35-18:48)

18:33 Я там был нужен для тех людей, которые были рядом. Им нужна была моральная, духовная поддержка. Но если бы меня спросили, зная то, что меня ждет готов ли ты это повторить? Я бы не был бы готов я второй раз к сожалению я не пережил бы, наверное. То, что сейчас многие люди переживают, являясь волонтерами и я хочу сказать им что бы они руки не опускали, ми – крылья, ми – крылья наших воинов, мы ихняя помощь, мы ихняя кровь, мы ихняя поддержка. Мы очень нуждаемся в них, но и они нуждаются в нас. И я хочу сказать тем людям, которые жертвуют, и я не особо понимаю слово донатят, но я понимаю, что это переводят деньги и большое спасибо им и хочу сказать, что это все не просто так. Каждая таблеточка, каждая конфетка передана на передок, либо за линию разграничения, на оккупированную территорию, которая попадает к нашему воину, который спит не в постели, а в грязи, окопах в этой таблетке или в этой конфетке сказано огромный меседж – меседж всей страны, но не только наших, но и многих других стран и многих других людей, которые поддерживают нам. Восказано: «Я тебя люблю!» **20:21**

Історія полону бердянського волонтера Азата (українська версія)

<https://www.youtube.com/watch?v=QOXgUb3GNZ4>

(00:27, закадровий голос, текст на екрані)

Місто Бердянськ, Запорізька область.

Окуповане з 27 лютого 2022 року

Населення близько 114 тисяч людей.

Евакуйовано близько 70 тисяч людей

(0:44,закадровий голос)

Азат, 40 років, має дружину та трое дітей. Два роки тому переїхав до Бердянська, Сумської області. Працював будівельником, також чоловік є служителем церкви. З початку війни почав волонтерську діяльність, за що і був захоплений у полон загарбниками, де пробув 43 дні, потерпаючи від тортур. І це його історія.

Титр: Азат. 40 років, м. Бердянськ, 43 дні російського полону (0:46-00:54)

Плашка: Перші дні повномасштабної війни (1:15-1:27)

11:12 Ми прокинулися від вибухів, тому що Бердянськ, як і багато міст, були атаковані ракетами і було спочатку незрозуміло, що відбувається. Спочатку здивувалися так і що сталося взагалі, причина яка була. Страшно, важко, тому що є дружина, є діти, відповідальність за них і як вчинити, що робити далі: зібрати сумки, бігти стрімголов або залишитися там і бути корисним як для інших. Ну були ось такі ніби думки, переживання. Були думки, що це ненадовго, що може бути місяць, ну протягом місяця це все вирішиться і все закінчиться, але чим далі погіршувалося те, що відбувалося. Дуже болісний момент був, коли вони окупували місто. Було важко дивитися на цю техніку з буквою Z, на цих військових у масках, у їхній російській формі з російським триколом. Люди збиралися на мітинги і демонстративно говорили, щоб вони забиралися геть із нашої землі, нашого міста. Місто опинилося в окупації, воно було закрите і багатьох людей не випускали з міста, бо йшли бої. І були такі випадки, що люди, які хотіли виїжджати потрапляли під обстріли, розстрілювали мирних жителів. Почалися перебої зі зв'язком, почалися перебої з оплатою звичайними картками, ну по банківській системі, і почався ажіотаж для того, щоб перевести в готівку гроші. Збиралися черги по 200, по 300, по 400 осіб біля банків і кілька годин там по 10 по 12 годин. Бувало так, що люди о 4 ранку займали чергу, щоб увечері, там о шостій годині хоча б отримати якісь кошти, щоб знайти кошти купити медикаменти, або продукти харчування. Ну побачивши це все це не тільки я але й інші люди, які перебувають у церкві, відгукнулися і ми вирішили допомагати іншим людям, з цього почалося ніби моя, і наша ніби волонтерська діяльність. Ми робили чаї, а у нас генератор свій в церкві, і ми у великих ємностях, термосах готували чаї, робили бутерброди, хліб, хліб із ковбасою та виносили туди та роздавали це дітям. 4:20

(4:21-4:50; закадровий голос, текст на екрані)

З середини березня Азат почав безоплатно евакуювати жителів Бердянська, а також Донецької області. Чоловік самостійно вивозив людей, також був організатором евакуаційних колон. На рахунку волонтера понад тисячу врятованих життів, серед них: медики, освітяни,

родини українських військових. Також на тимчасово окуповані території Азат передавав гуманітарні вантажі. 6 квітня окупанти взяли чоловіка в полон на блокпосту в Василівці.

Плашка: Час у полоні загарбників (4:52-5:04)

4:51 Одягнули наручники, посадили в машину та відвезли. Спочатку у Василівську комендатуру, а потім наступного дня мене привезли до Бердянська. Але це будинок поліції, мене тримали там. У підвалі там внизу знаходяться камери. Не знаю скільки точно, може 12, може 14 камер, але у кожній камері були люди. З першого дня все почалося: спочатку мене завели в камеру, а потім викликали так би мовити, іноді просто не викликали, а прийшли мене забрали, одягли кайданки, на голову одягнули брезентовий мішок і повели на допит, на тортури. І я це зрозумів, що я тільки зайшов до кімнати все відразу почалося. Ніхто нічого не питав, спочатку били, а потім уже почали питати. Спочатку запитували де партизани і де зброя, яку я привіз, але я не мав відношення ні до партизанів, і не до зброї – я вивозив людей. Наступного дня знову мене ніби повели до тортурної. Потім на третій день, і на третій день вийшло так, що коли мене побили і катували струмом мені перебили трохи ногу: я не міг ставати на неї і мене залишили на ніч там через ось такий стан фізичного. Я ось це вночі переночував у цій тортурі, а наступного дня вже мене під руки, я сам ну огрядний трохи. Удвох там під руки мене взяли та відвели до камери. Після цього десь 12 днів я не міг ходити **6:57**

Плашка: Звірства окупантів над полоненими (7:00-7:12)

6:58 Били палицями, били палицями, підключали електрику. Найстрашніше що було не те, що вони били там палицями, цїпками або цією дугою залізною перемотаною, але найстрашнішою була електрика. Для мене електрика – це був ось як українською мовою говорять жахїття. Воно все стискається і ти нічого не можеш з цим зробити, ти не можеш втекти, ти не можеш вирватися, ти не можеш зрвати з себе ці дроти, бо ти прикутий цими кайданками, на голові у тебе цей мішок від якого теж важко дихати як раз задихаєшся, серце вистрибує з грудей. І те що, ну переживаєш, думаєш ну якнайшвидше б це закінчилося, ну нехай вже доведуть до кінця, що б закінчилося це штука, ну перестав мучитися, але вони доводили до певного піку потім зупиняли. Ти віддихався там, я не знаю, час там не обчислюється і ти не розумієш скільки часу там минає чи то одна хвилинка, чи ціла вічність. Ось ти віддихався вже чути ніби як, прийшов до тям - начебто нормально і ось знову вони ось це підключають і ти просто думаєш: «Коли це вже закінчиться? Невже це можливо таке зараз у 21 столїтті, щоб так знущалися ось над людьми?» І не важливо ти військовий чи громадянський ніхто їм не дав ні морального, жодного права ось так ставитись до людей. Був у мішку, але я так розумів, що це ну тричотири людини. Катування проводили переважно люди кавказької національності, а питання ставили росїяни. Мій позивний питали, питали ім'я куратора, хто в мене куратор. Але не позивного в мене не було і куратора теж не було. Мене запитали:

- Кому служиш?

Ну якраз у проміжку того, як вони б'ють. І потім ось:

- Позивне?

- Але немає в мене позивного,

- Куратор?

- Нема в мене куратора.

- Тоді кому ти служиш?

- Але я служу Богові.

І він такий повертається, я так розумію каже:

- Пиши – куратор Бог.

Він пише і знову ось цього почали бити.

- Якому Богові?

Я говорю:

-Триєдиному: Отцю, Сину і Духу Святому.

Ну це як би вийшов як каламбур, але я так і відповів розумієте. Були жінки і до деяких з них були застосовані тортури. Ми чоловіки, коли ти чуєш як знущаються з чоловіка я вам так скажу серце холоднішає, але ти не те що байдуже ставишся до цього ти розумієш, що він чоловік – може пройти це. Але коли знущаються над жінкою і цей несамовитий, цей крик, який там чути, ти не можеш нормально на це реагувати. І коли катували дівчинку, я не називатиму імені, їй 24 роки. І катували її струмом, ну просто ти чуєш і розумієш чим вони катують розумієте. І ось не тільки я і не тільки хлопці з нашої камери, практично з усіх камер кричали: «Візьміть нас, катуйте, не чіпайте її!». Були і вчителі, наші вчителі, жінки, які не погодилися на них працювати, вони не хотіли працювати на окупанта, і не хотіли

під триколор, не хотіли викладати нашим дітям надуману історію Росії, придуману про Україну і за це вони потрапляли в застінки. Над деякими з них не проводилися фізичні тортури, але провадилися моральні, вони знаходилися недалеко від цих камер, де проходили тортури і всі вони чули. Іноді це теж має особливі дії, коли ти чуєш, як наносяться удари, як людина кричить чи стогне – це як би ні з чим не порівняти, коли людину мучать струмом цей крик. Ти просто розумієш, що там відбувається. Я думаю ці жінки, які були там, вони теж це розуміли. Мені дуже шкода і я трохи злий. Не трохи. Я злий на росіян і за те, що у них немає честі, навіть у війні, доблесті, що є у нас. У камерах умов у карцерах практично не було. Біло, вибачте ну цебро і це відро змінювалося раз на тиждень. Камера, яка розрахована на 2-3 особи було по 6 по 7 осіб, а де 3-4 особи, то могло бути і 10 і 12 і 14 осіб, а в основному люди похилого віку спали на нарах - це не ліжка, це - Нарі залізні. Не у всіх є матраци просто одяг розстелений. Ну молодь вже така як я і трохи молодше ми спали на підлозі. Подушками нам служили звичайні пляшки з-під води. Розпорядок дня це десь 7 ну підлога 8 був підйом, але підйом яким чином: вмикалося світло в камерах. Годували двічі на день, годували з 12 до години та ввечері десь із 6 до 7.

Плашка: Повернення з російського полону (15:38-15:50)

15:36 Звільнивши, коли вони вже викликали:

- Що ти робитимеш якщо ми тебе відпустимо?

Я говорю:

- Поїду до родини.

- Коли ти поїдеш?

Я говорю

- Якщо відпустите, то я наступного дня поїду звідси, мені потрібен час, щоб вирішити питання, як це мені зробити.

І кажуть:

- Мабуть, за тебе добре моляться, ми тебе відпускаємо, даємо тобі 24 години що б ти забрався звідси і що б тебе більше тут не було.

І принесли папери і під диктовку я писав розписку про те, що наді мною не робилися ніякі фізичні чи моральні тортури, і зі здоров'ям у мене все добре, ніякої шкоди мені не завдано всі матеріальні цінності, мені повернуто в повному обсязі і претензії до російської федерації до військовим російської федерації я не маю. Я не знаю чому мене відпустили, я вам відразу скажу, ну не знаю я. Відпускають там людей, там вони не завжди їх тримають, але їх відпускають, але є якісь тимчасові терміни, які ніби ми – люди, що перебувають у полоні про це ніби вже знали, бо минуло певний час і люди підраховували, розуміли. Ну, є доба: ось вони взяли перевірили і типу відпустили або ще щось. Є три доби, 7, 15, 30, 45, 60 та 90 днів. На чому вони ґрунтуються і ну чим вони оперують, що вони відпускають припустимо на сьому добу або на 60-ті я не знаю.

(17:31, закадровий голос)

Коли вас звільнили, випустили, які були ваші перші дії?

17:39 Я подзвонив дружині. У мене український зв'язок і там же він не ловить, і я знайшов у кафе з символічною такою назвою «Файна Юкрайна» і там був вай-фай і підключився до мережі вай-фаю та подзвонив дружині та кажу: «Мене випустили». Ми плакали обидва і вона і я були раді і щасливі і я був радий чути її і я дізнався, що в неї все добре, хоча вона не менше настраждалася, і їй було теж дуже важко.

(18:24, закадровий голос)

Якою була ваша перша зустріч?

18:30 Ну ми були на хмарах. 18:32

Плашка: Волонтери – крила українців (18:35-18:48)

18:33 Я там був потрібен для тих людей, що були поруч. Їм була потрібна моральна, духовна підтримка. Але якби мене запитали, знаючи те що на мене чекає чи готовий ти це повторити? Я би не був би готовий я вдруге на жаль я не пережив би певно. Те, що зараз багато людей переживають будучи волонтерами і я хочу сказати їм, що б вони руки не опускали, ми – крила, ми – крила наших воїнів, ми – їхня допомога, ми – їхня кров, ми – їхня підтримка. Ми дуже потребуємо їх, але і вони потребують нас. І я хочу сказати тим людям, які жертвують і я не особливо розумію слово донатять, але я розумію, що це переказують гроші і велике спасибі їм і хочу сказати, що це все не просто так. Кожна таблетка, кожна цукерка передана на передок, або за лінію розмежування, на окуповану територію, яка потрапляє

до нашого воїна, який спить не в ліжку, а в бруді, окопах у цій таблетці або в цій цукерці сказано величезний меседж – меседж усієї країни, але не тільки наших, а й багатьох інших країн та багатьох інших людей, які нам підтримують. Сказано: Я тебе люблю! 20:21

Історія подружжя з Маріуполя

<https://www.youtube.com/watch?v=rS9hVt-Uic>

(00:28, закадровий голос, текст на екрані)

Місто Маріуполь, Донецька область

Населення понад 431 тисяча людей

Ворог зайшов у місто 24 лютого

Повністю окупованим Маріуполь вважається з 20 травня, коли українських захисників взяли у полон

(00:45, закадровий голос)

Максим, 35 років. Анастасія, 25 років. У шлюбі пара 6 років. Разом виховують сина та доньку. У рідному Маріуполі подружжя будувало спортивну кар'єру, обидва працювали тренерами. Проте війна перекреслила всі плани на майбутнє. В окупації родина прожила місяць. І ось її історія.

Плашка: Життя до війни (1:11-1:23)

Максим

Титр: Максим. 35 років, м. Маріуполь, місяць в окупації (1:30-1:36)

1:09 У меня двое детей, прекрасная красивая жена, мальчик и девочка. То есть у нас полноценная как многие говорят счастливая семья, вот. Мальчику старшему 8,5 девочке 4,5. В мирное время мы с женой, она, как и я тоже тренер. Я занимался по своей специфике работы она по своей специфике. Ну в общем так мы все время были в спорте, соответственно дети точно так же занимались спортом с нами, ходили к нам на тренировки, на другие секции. В общем у нас жизнь была в основном активная и больше связана со спортом конечно **(1:53)**

Анастасія

Титр: Анастасія. 25 років, м. Маріуполь, місяць в окупації (1:55-2:02)

1: 54 Жизнь была очень красочной, насыщенной, веселой, радостной. Было практически все. Я работала тренером, в тренажерном зале. Водила детей на занятия. Летом мы с супругом устраивали лагерь для детей спортивных. Выезжали, тоже соответственно развлекались. Ну я бы не сказала, что у меня была сильно сложная работа из-за того, что она мне приносила большую радость. Это было относительно моим и хобби и увлечением ну и соответственно работой. Также занималась танцами, увлекалась. Ну чисто для себя. Там всякие поездки на выходных, гуляние по паркам. Ну все как у всех в принципе. **2:34**

Плашка: Ранок 24 лютого (2:36-2:47)

Анастасія

2:35 Я проснулась раньше, я проснулась от взрывов. Они были небольшие, просто к утру я более чутко сплю чем, нежели муж. Слегка потряхивали так окна, ну слышала взрывы, подумала, что таки что-то может начинаться. Ну не верилось никогда что в 21 веке может произойти вот такое от что происходит на данный момент. Далее это было в порядках 4 утра, далее в 6 с копейками звонит ученик супруга с Бердянска **3:06**

Максим

3:07 Мне позвонил мой ученик. Он был в Бердянске. Хлопчик, который у меня занимался. Я и не понял, почему так рано он мне звонит, и испуган голос:

- Максим Александрович, у нас тут все взрывается все гремит.

Я говорю:

- Дань да успокойся, погремит и перестанет.

Вот. И соответственно после этого звонка я проснулся жена проснулась дети еще спали, мы начали слышать соответственно эти все взрывы и в районе нашего города, в районе Мариуполя. Я не мог понять ни я никто с моей семьи никто из тех кто с нами был, как они зашли с Бердянского направления. Запорожского направления. В общем то мы переписывались с друзьями и говорят:

- Ребята на Мариуполь идет колона.

Там видео снимали, скидывали. Как-то так, почему, как. Вот. Ну и когда пропала связь начали выходить в город чтобы найти каких-то друзей, потому что связи нет уже было так тревожно. **4:32**

Плашка: Як змінювався Маріуполь (4:26-4:39)

Анастасія

4:24 Картина менялась каждый день, ну не в лучшую сторону. Поначалу, когда только там первые дни мы выходили. Ты идешь такой и думаешь: «Ого, окон нет. Ого, в стенке пулька видна»

4:43 – 5:12 – кадри із зруйнованого Маріуполя

4:43 А потом уже, ну подумаешь окон нет, это уже, зато стены целые это уже было ого. Было такое что в принципе там было видно, что этаж верхний упал на нижний, не было части дома. У нас на 17 микрорайоне, ну, возле того же МЕТРО, это плюс-минус выезд из города, сгорела полностью 9-этажка. А потом ну уже люди так приходили рассказывали, говорит: «Упала плита, - говорит - а там мужчина. Жив на ноги упала. Никто не мог вытащить. Пытались, н плита тяжелая. Говорит: он так вот простонал, промучился, прокричал говорит и умер». Вот. И каждый день ты идешь и у тебя дома все чернее, чернее, чернее, это не потому, что у тебя проблемы со зрением, а потому что они горят. Ты удивлялся уже не тому, что вот не окно. А тому, что, ого дом целый, сюда не прилетело еще. Вот и соответственно разносилось полностью все **5:55**

Максим

5:56 23 край города да там у нас был блокпост и все дальше города нет. То есть от этого блокпоста до нашего дома где-то километра 4, в принципе немного. Обстрелы к нам в район попадались практически с первого дня. Но они не были такими частыми такими жёсткими. Мы постоянно выдвали, каждый день ходя по одному и тому же маршруту, выдвали новые тела.

6:25 – 6:37 кадри з вбитими людьми посеред вулиць Маріуполя

6:25 То есть это до нашего района еще не дошли. То есть соответственно где-то, что-то куда-то улетает, перелетает, Бог его знает. Ну люди идут, ничего не подозревая прилетело накрыло осколками посекло. **6:37**

(6:38, закадровий голос)

Просто посреди города тупы?

6:40 Да. По началу пока была возможность все это дело собиралось. А потом, когда ситуация ставала намного жестче никто никого ничего не убирал. Лежало, тела могли лежать там по 2, по 3, по 4 и по 5 дней. А как это все дело происходило. Просто выходили люди из соседнего дома, ну, где тело лежало, выкапывали на зеленой зоне, ну назовем зеленой зоной, там, где палисадничек, выкапывали ямку, могилку и закапывали людей, что бы не лежали просто так на дороге. **7:21**

Анастасія

7:22 Каждый раз могил во дворах становилось все больше и больше. Я помню мы идём, возвращаемся домой, и я никогда не могла бы подумать, что это ранее был человек. Вообще. Ну вижу машину прилетело, машина сгорела, думаю ну вроде крови нет, значит хорошо, что хотя бы машина была пуста. И вижу месиво какое-то непонятное куски тряпок, и я бы никогда не задумалась о том, что это мог бы быть человек. Если бы я там в каком-то периметре рядом не увидела оторванную стопу, вот. И я задумалась, что все настолько бессмысленно в принципе там эти количество денег, которые люди все стремятся, и сейчас грызутся, язык на котором ты говоришь. И это все не имеет смысла, когда в тебя летит снаряд **8:15**

Плашка: Історія загибелі вихованця (8:18-8:31)

Максим

8:16 В одних из первых прилетов 1 числа, была обстреляна школа, в которой я работаю. От. И я жил недалеко возле этой школы и соответственно связь уже была такая, не важна, вот. И когда все утихло, когда обстрел прошел я побежал в школу. Потому что знал что в школе было как убежище организовано, там были дети. То, что увидел то увидел, школа обстреляна. Ворота кого-то ранило, потому что я видел кровь на выходе. От. Все побросали со школы сразу соответственно все эвакуировались, кто куда не знаю, не могу сказать там. Понад школой все машины, которые стояли все побитые. Где-то в то район чуть дальше от школы, где больше прилетело, там вообще полностью

выжжено все дотла было, вот. И под этот обстрел попал мой ученик. Парнишка, ему 17 лет еще не исполнилось, 16 лет. Вот он попал под обстрел

(9:23, закадровый голос)

Он выжил?

9:23 Нет. Еще даже когда связь была это все писалось, это первого числа было, по-моему, 1 марта. Позвонила его мама, она сказала все это. Что я делал в первую очередь, это написал в чат тренировочный, по всем чатам, которые у меня были. Что дети — это не игрушка, это не какая-то игра компьютерная что нужно быть осторожным сидеть дома. Сохраниться и начать заново уже не получится. После того как Денис погиб, я на следующий день собирался ехать к нему в больницу, в реанимацию. И пока я нашел велосипед, ну чтобы на велосипеде передвигаться. Нашел велосипед, собрался к нему ехать, звоню матери спрашиваю так и так. Ну и по голосу я все понял. Ну Денис погиб, Денис мог протянуть только ночь. Буквально через пару недель ему исполнилось бы 17 лет. **10:41**

Плашка: Під прицілом російських загарбників (10:50-11:01)

Анастасія

10:48 Они очень сильно использовали оккупанты вся все возможное виды оружия и заходили квадратами.

10:57 – 11:16 - кадры із зруйнованого Маріуполя

Им было абсолютно все равно что там. Гражданская инфраструктура или действительно военная. Им было на это вообще плевать и оны квадратами просто зачищали: попали - попали, не попали не попали. Они просто заходили вот так действительно квадратиками: бомбили, бомбили, бомбили, бомбили, и соответственно продвигались дальше. Когда я думала вот что ну вот сейчас, вот-вот прилетит в нас, попало как в соседний дом справа, так в соседний дом слева, сзади. Не верила в принципе что в нас никогда не прилетит. И хотелось знаете, так чтобы всех и сразу, чтобы дети не мучились, чтобы я не видела их тела, ни мужа, никого. **11:42**

Максим

11:43 Думали ночью будет безопасней, ночью и спали. Но ночью работал самолет. И уже было выучено: один взрыв, шел на разворот где-то в районе одной минуты-двух, второй взрыв, а потом он улетал. Можно было часа пол выдохнуть, часа пол его не было, может на заправку ездил летал и через полчаса он опять появлялся. И так всю ночь. Когда уже плотно наш район поливали четверо суток мы вообще не вылазили из подвала. То если мы там бегали вниз-вверх такое можно было где-то выйти послушать: тишина - выйти в туалет или что. То 4 суток мы сидели там с кувалдой с лопатой и все это дело, даже огнетушитель спустил в повал. Мало ли если вдруг завалит, то как-то выбраться потом лом кувалда была лопата огнетушитель ну и соответственно вода. Какие-то продукты, ведро, для туалета. Подвал маленький подвал, ну не знаю 2 на 3, 2,3 на 3,5 где-то так и нас там 12 человек. **12:56**

Анастасія

12:57 Знаете, они особенно солдаты ДНР они пришли не за справедливость какую то, как там некоторые русские: «Да мы вас освобождаем та мы вас спасаем». Нет. Солдаты ДНР они пришли мстить скорее всего. У них это читается в глазах. Встретились нам трое военных. Они с Донецка. Двое совсем молоденькие, лет 23, в этом в диапазоне, может даже младше. И третий такой мужчинка взрослый довольно-таки, там может 40–45 лет. Они попросили позвонить. Ну соответственно отказать человеку, у которого автомат в руках ты не можешь, когда он знает, что у тебя телефон. Муж говорит:

- Когда это все закончиться?

И он:

— Вот скоро. Скоро мы все это возьмем, зайдем, зачистим, и скоро все закончиться. Заживете нормально.

Муж такой:

- Нормально? Это как, нормально? Вот что у тебя поменялось? - ну мы уже на то время знали, что они с Донецка. Говорит:

- Что у тебя поменялось за эти 8 лет которые ты живешь под властью непонятной.

И единственный плюс, который он смог привести это, то, что у них дешевле коммуналка. Он говорит я тут на море был последний раз, когда ему было 15 лет. То есть он не сказал, что у меня увеличился заработок, и я смог выехать там на море. Я, он не сказал, что я смог повидать мир та хотя бы ту же Россию, поездить по ней. Он не сказал, что он там купил себе имущество, недвижимость какую-то. Нет. Он говорит:

- Да, я теперь работяга, пашу день и ночь, вот и вот пошел служить.

Единственный плюс, который он сказал это что у них дешевле коммуналка. Все. Муж такой говорит:

- У тебя дети есть.

Он такой:

- Да не, нет еще детей.

Говорит:

- А я хочу, чтобы мои дети спокойно могли ходить гулять, не слышать этих взрывов, не видеть всего того, что видели мы. Он такой:

- Да у нас дети привыкли, шарашат, а они спокойно играют на площадке, - говорит: Им уже все равно.

Как по мне как насколько я себя считаю адекватным человеком это не повод, для которого нужно гордиться. Очень сильно они пытались запугать людей, чтобы они не выезжали. Рассказывали, что те, кто выезжает, там из-за того, что пробыли определённый участок времени, период времени в Мариуполе, вас посадят. Мужей отправят служить, а женщин посадят, вас расстреляют. Ты что не слышала, что колона украинцев, украинцы расстреляли **15:40**

Плашка: Шлях до Запоріжжя (15:42-15:54)

Анастасія

15:41 26 марта выехали - 26 приехали. У нас еще все спрашивали как-так, потому что многие выезжали по три дня дороги. А у нас по пути был 21 российский блокпост. На одном детям дали конфетки: по конфетке за разрушенные наверно дома и жизни. На другом блокпосте у нас забрали пачку семечек. У нас в этом, в боковушке, в двери лежала пачка семечек и при осмотре машины ее заметили и забрали. Нада было мышьяка подсунуть. На другом блокпосте у нас забрали фонарик сказали: «Нам нужнее». На следующем блокпосте у мужа сестры забрали телефон, за что что он был подписан новостные телеграмм группы. А блин, а на что ему еще быть подписанным, в стране война. И там как раз пришла новость с картинкой: «Русский военный корабль». Знаменитая фраза. И они очень обиделись. Ну правда без побоев. Ничего дальше не смотрели, ну как проверили машину. Сказали:

- Вы что за 8 лет мало от нацизма пострадали?

И конечно на этой фразе пришлось сжать зубы, чтобы ну не сказать ничего. Дальше на блокпосте подозрительным оказался сын моей клиентки. Ему 15 лет, его начали сильно досматривать вплоть до того там: подними штаны, сними футболку. Просто из-за того, что он отправлял, делился новостями с друзьями в инстаграм. Все. Ему говорят:

- Ты что не знаешь куда ты ехал. Ты же мог это все удалить.

Ну ка бы не знаю, забрали телефон и тоже ну отпустили. Ну прав их дольше держали. От И когда мы уже ну получается подъезжали к Орехову, а нам же говорили, что Запорожье уже под ними что Запорожье разбито, что вот два дня и Запорожье уже будет тоже под ними, что пол Украины они уже взяли, это когда мы еще были без связи, что Украина уже сдалась и такое прочее. То есть мы ехали, и до конца, хоть я там и связалась с подругой, она у меня там тоже запорожская. Хоть я и связалась, и она сказала, что ну нет все нормально. Но мы ехали и не знали куда. Там целый город, или не целый, а полностью целый или там на половинку. И когда мы уже под Ореховом подъезжали, ни блокпоста, ничего, ну просто парень стоит в военной форме, и у них фляжка перемотана желтым скотчем, и я ж такая еду и думаю: «Ну блин, насколько я знаю желтый это ж наши ребята». Никаких больше опознавательных признаков нету. И он же ж тормозит нашу машину, и мальчик такой говорит:

- Доброго дня, ваші документи.

Мы такие сидим, у нас всех мурашки мы такие сидим ну и как бы родные они. Не понимаем, что происходит. Муж же ж выходит, предоставляет документы, машину открыл, садиться, говорит:

— Это, что мы уже на Украине? На нашей территории?

Едем дальше уже заезжаем в Орехов и там уже наш прапор, куча наших ребят, наша мова и там уже начали плакать. **(19:05)**

ДОДАТОК Б

Список матеріалів портфоліо

Телевізійні матеріали:

1. Привітання з Днем Освітняка. URL: https://www.youtube.com/watch?v=JckSP4HmHWI&ab_channel=UniverseTv
2. Розшифровка. Історія жителя тимчасово окупованого с. Переможне. МТМ Запоріжжя. 18.06.2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=NFkheMwXCQ>
3. Розшифровка. Історія жителя тимчасово окупованого Бердянська. МТМ Запоріжжя. 04.06.2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hlhIPcqAnO4>
4. Розшифровка. Історія жителя незламного Оріхова. МТМ Запоріжжя. 12.03.2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=umHz3YXy7Ls>
5. Розшифровка. Історія жителя незламного м. Гуляйполе. МТМ Запоріжжя. 29.01.2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dL06ZMT5QDU>
6. Розшифровка. Юрій Коноваленко, історія Пологівського міського голови. МТМ Запоріжжя. 15.01.2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ga93Orsmnkk&t=4s>
7. Розшифровка. Історія жителя тимчасово окупованого с. Радолівка Бердянського району. МТМ Запоріжжя. 18.12.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=Nj25gUzIgo>
8. Розшифровка. Історія жителя тимчасово окупованого Маріуполя. МТМ Запоріжжя. 04.12.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=tuwVjYFQDI8>
9. Розшифровка. Історія незламності тимчасово окупованого м. Дніпрорудне. МТМ Запоріжжя. 20.11.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=FyIF-TddaTY>
10. Розшифровка. Історія 75-річного патріота з Херсону. МТМ Запоріжжя. 23.10.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=lSSDy3RLdlQ>
11. Розшифровка. Історія полону бердянського волонтера Азата. МТМ Запоріжжя. 10.09.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=QOXgUb3GNZ4>
12. Розшифровка. Історія подружжя з Маріуполя. МТМ Запоріжжя. 27.08.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=rS9hVt-Uic>
13. Розшифровка. Історія вчительки з Дніпрорудного, тимчасово окупованого міста. МТМ Запоріжжя. 23.08.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=w0syFphBgH0>
14. Розшифровка. Історія родини з тимчасово окупованого міста Пологи. МТМ Запоріжжя. 13.08.2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hzN7qsjbGzQ>

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я Сімонян Артем Артавазович, студент 4 курсу, форми навчання денної, факультету журналістики, спеціальність «Журналістика», адреса електронної пошти iksaritsa2030@ukr.net,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Транскрибація аудіовізуальних проєктів: технологія процесу та редакційні вимоги» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ Сімонян А. А.

Дата _____ Підпис _____ Тернова А. І.

ABSTRACT

The bachelor's qualification work is dedicated to analysis of transcription of audiovisual materials. This research explores the process of transcribing audiovisual projects, highlighting both the technological aspects and editorial standards required to produce accurate and effective transcriptions process technology and editorial requirements.

The object of research is the transcription of audiovisual materials. The subject of the work is the technology of transcription of audiovisual projects and the editorial requirements for the obtained results, as well as the practical application of theoretical knowledge in the process of decoding.

The main aim of the paper is to transcribe a cycle of video materials in accordance with theoretical and editorial requirements. In accordance with the aim, the following tasks were set: to investigate the methods and technological means used for the transcription of audiovisual materials; analyze editorial requirements for the transcribed text; use theoretical knowledge in the process of transcription of several video materials of a television project.

The study begins by examining the various technologies employed in the transcription process, including automated speech recognition (ASR) systems, manual transcription methods, and hybrid approaches. The research delves into the editorial requirements that ensure transcriptions meet high-quality standards. This includes guidelines for formatting, consistency, and the treatment of non-verbal elements such as background sounds and speaker identification.

As part of the work, an own project was developed, in which five episodes of the television project "On the Edge" were transcribed. In the process of transcription, various methods of transcription and editing of the received material were used.

Keywords: transcription, audiovisual projects, speech recognition, editorial standards, accessibility, automated transcription, manual transcription, hybrid methods.